

Metoderapport - Data-Skup 2018

FENGSELETS FENGSEL

Slik avslørte BT den omfattende
bruken av glattceller i norske
fengsler

Innsendere:

Anders Grimsrud Eriksen,
Torunn Aarøy og
Ingrid Fredriksen

Bergens Tidende

Innledning	3
BT har for første gang dokumentert at:	4
Slik startet saken	5
Gamle datasystem og mangel på nasjonale tall	6
Slik innhentet vi dataene	7
Slik behandlet vi dataene	9
Å hente ut strukturerte data fra rotete tekst	9
Lage en etterprøvbar og effektiv datavask og analyse	10
Klassifisering av årsaken i vedtakene	11
Datavask og feilkilder	12
Helt ulike oppsett på regnearkene fra fengslene	12
Når datoer skrives av mennesker	13
Koble originaldata med vår egen logging	14
Hvor ofte sitter enkeltpersoner på glattcelle?	14
Doble oppføringer og mistenkelige tidspunkt: duplikat-detektoren	16
Analyser og jakten på nyhetspoeng	17
Å intervju data når tall og spørsmål endrer seg underveis	17
Finne ekstremtilfeller og nyhetspoeng i datasettet	17
Hvor stor andel av tilfellene handlet om psykiatri?	18
Å få bekreftet at KDI manglet oversikt	18
Påstander om grove tallfeil	19
Unngå feil i datavask og analyse	19
Presentasjon og grafikk	20
Å få mennesket frem i store data	20
Konsekvenser	21
Vedlegg	

Redaksjon

Bergens Tidende

Postboks 7240
5020 BERGEN

Kontaktpersoner:

Anders Grimsrud Eriksen, anders.eriksen@bt.no (92469433)
Ingrid Fredriksen, ingrid.fredriksen@bt.no (99256094)

Hovedsaker

Fortvilelsen på Celle 6143

<https://www.bt.no/btmagasinet/i/VR1dy3/Fortvilelsen-pa-celle-6143>

Musiker satt nesten 1700 timer på glattcelle: - Jeg trodde jeg skulle dø

<https://www.bt.no/btmagasinet/i/0EoVzE/Musiker-satt-nesten-1700-timer-pa-glattcelle-i-fengsel--Jeg-trodde-jeg-skulle-do>

De er psykisk ustabile og skader seg selv. Hjelpen er å bli låst inne på en glattcelle

<https://www.bt.no/nyheter/i/A2mVBE/De-er-psykisk-ustabile-og-skader-seg-selv-Hjelpen-er-a-bli-last-inne-pa-en-glattcelle->

Se vedlegg 1 for full liste over publiserte saker.

Innledning

Høsten 2017 står en ung kvinne og dunker hodet i vegg i nesten to timer i Stavanger fengsel. Hun skader seg selv helt til hun bindes fast til en belteseng inne på en glattcelle. Det skjer tre ganger på en uke.

Bortsett fra noen fortvilte fengselsbetjenter som ser det, vet nesten ingen om at dette skjer.

"Dette er glemte mennesker", sier professor Peter Scharff Smith til BT.

På samme tid drar en BT-journalist til Bergen fengsel for å finne ut hva økonomiske kutt betyr for ansatte og innsatte. Fengselsbetjentene forteller at de tar seg av mange alvorlig psykisk syke innsatte. Mange av dem havner på glattcelle i fengselet. Psykiatrien har ikke plass til dem.

Tvangsbruk mot personer som allerede er fratatt sin frihet har høy offentlig interesse. Bruken av glattcelle i norske fengsler er omfattende, ifølge kildene. Likevel finner BT raskt ut at myndighetene ikke har detaljerte opplysninger om slik tvangsbruk. Ingen medier har kartlagt omfanget.

Derfor startet et team fra Bergens Tidende et omfattende graveprosjekt. Vi ville dokumentere det som skjer på innsiden av fengslenes glattceller.

Ved hjelp av en rekke metoder, som opprettelsen av person-IDer, duplikat-detektor og avansert datavasking, kunne vi til slutt dokumentere den skjulte bruken av glattceller og belteseng i norske fengsler. Vi fant også mannen som trolig har sittet mest på glattcelle i Norge i nyere tid.

BTs avsløringer er diskutert på høyeste nivå i FN menneskerettighetskomité og FNs torturkomité i Genève. Som følge av dette har FN bedt Norge slutte å isolere psykisk syke personer på glattceller. Europarådets torturkomité har vært i Bergen fengsel for å undersøke bruken av tvang og isolasjon.

BTs odds for å få tak i informasjon var mildt sagt dårlige. Innsatte i et høysikkerhetsfengsel har liten eller ingen mulighet til å nå ut med sine historier. De kan heller ikke ringes eller mailles fra utsiden.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) har ansvar for fengslene i Norge. De mente det var straffbart for ansatte i kriminalomsorgen å levere ut opplysninger om tvangsbruk til BT fordi dette var taushetsbelagt. Ansatte som brøt taushetsplikten, kunne selv havne i fengsel i opptil et år, ifølge KDI.

Skulle vi komme i mål, måtte vi få alle fengslene til å gå mot standpunktet til sitt eget direktorat.

Kriminalomsorgens datasystemer er så gamle at det ikke er praktisk mulig å hente ut samlede data fra dem. BT måtte derfor innhente opplysninger direkte fra 23 høysikkerhetsfengsel og en rekke andre kilder. Over 50 innsynsbegjæringer ble sendt.

Til slutt fikk vi innsyn i detaljerte opplysninger om alle opphold på glattcelle og belteseng i Norge i 2016 og 2017. Vi fikk også fullt innsyn i vedtak og tilsynslogger knyttet til over 400 saker - rundt halvparten av alle tilfeller.

Dokumentene og regnearkene vi mottok var fulle av feil. Alle fengslene registrerer tvangsbruk forskjellig. Over 2500 sider, blant dem store mengder usorterte papirdokumenter og håndskrevne notater, måtte systematiseres og digitaliseres for hånd. Dette alene tok flere måneder.

BT har for første gang dokumentert at:

- Innsatte i norske fengsler isoleres på glattceller fordi fengselsbetjentene oppfatter dem som psykisk syke og ustabile. Dette er brudd på internasjonale fengselsregler, som Norge har sluttet seg til.
- I flere fengsler er over halvparten av glattcellebruken knyttet til selvskading, selvmordsforsøk eller psykisk dårlig helse.

- 21 selvmordsforsøk endte på glattcelle, til tross for at myndighetene vet at glattceller kan øke sjansen for selvmord.
- Glattceller skal brukes så kort og skånsomt som overhodet mulig. I praksis brukes de som oppbevaring av psykisk syke innsatte.
- Seks personer har sittet isolert på glattcelle i mer enn 500 timer i løpet av ett til to år.
- De lengste enkeltoppholdene på glattcelle varte i 10, 12 og 16 døgn.
- Enkelt personer settes på glattcelle igjen og igjen, på det meste 26 ganger på ni måneder.
- Nesten hver dag hele året sitter en person på en glattcelle i et norsk fengsel.
- En alvorlig psykisk syk mann i Bergen fengsel satt nesten 1700 timer på glattcelle på i løpet av to år. Han er trolig den som har sittet mest på glattcelle i Norge, ifølge Sivilombudsmannen.
- Fire mindreårige har sittet på glattcelle i Bergen fengsel, den yngste var en jente på 15 år. Dette er også brudd på internasjonale fengselsregler.

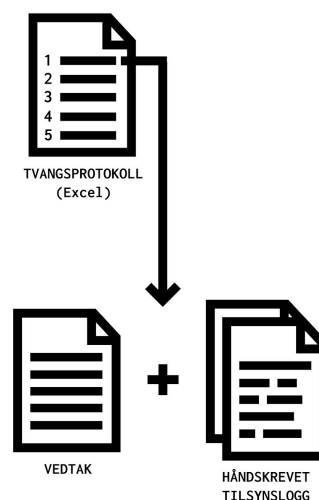
Slik startet saken

I arbeidet med saken om nedskjæringer i Bergen fengsel fikk vi tilgang til årsmeldinger fra Kriminalomsorgen Vest i årene 2005-2016. Der sto det at stadig flere innsatte havnet i sikkerhetscelle, som er fengselets ord for glattcelle. Mange er psykisk syke. Fengselet kan bruke slik tvang dersom en innsatt er en fare for seg selv eller andre.

Vi spurte administrasjonen i Bergen fengsel hvilke typer dokumentasjon som produseres om tvangsbruk. De viktigste er:

Tvangsprotokoll

Fengslene har ikke et egnet saksbehandlingssystem for å holde oversikt over tvangsbruken i fengselet. De skal journalføre slike hendelser i datasystemet KOMPIS, men systemet gjør det vanskelig for fengslene å holde oversikt. Derfor bruker flere fengsler et Excel-regneark. Der fører de dato og klokkeslett for når innsatte låses inn på glattcellen, og når de tas ut.

Vedtak

Hver gang en innsatt isoleres på en glattcelle, må fengselet skrive et vedtak som begrunner hvorfor dette er strengt nødvendig.

Tilsynslogg

Minst en gang i timen sjekker betjentene hvordan den innsatte har det inne på glattcellen. Det noteres i en tilsynslogg. Denne er ofte håndskrevet.

I 2016 og 2017 er innsatte i Bergen fengsel blitt låst inne på sikkerhetscelle eller bundet fast med belter 98 ganger, fikk vi opplyst. BT søkte innsyn i alle vedtak og tilsynslogger i

samtligte saker. Innsynet ble innvilget etter kort tid. Ledelsen i Bergen fengsel mente tvangsbruken - spesielt mot psykisk syke - var viktig å få belyst i offentligheten.

Uten åpenheten til Bergen fengsel, hadde prosjektet trolig ikke hadde vært mulig å gjennomføre. Når vi hadde fått innsyn et sted, brukte vi det som argument i innsynssøknadene til andre fengsel.

Slik valgte vi hvilke fengsel vi skulle granske

Vi så at vedtakene og tilsynsloggene ga unik dokumentasjon fra en skjult verden som tidligere ikke er gransket. Derfor bestemte vi oss for å undersøke flere fengsler.

Vi ba KDI om en liste om hvilke fengsler som hadde brukt sikkerhetscelle eller belteseng i 2016 og 2017, og fikk en liste på 23 høysikkerhetsfengsel. Vi ba om tvangsprotokollene fra alle disse. Det ville gi oss svar på hvor lenge hvert tvangstilfellene hadde vart.

Vi ville også kartlegge årsakene til at folk settes på glattceller, og vite mer om hvordan innsatte reagerer på å sitte på glattcelle. Men å gå igjennom alle tvangsdokumenter fra alle disse fengslene var urealistisk. Vi måtte gjøre et utvalg.

Vi valgte ut Bergen, Oslo, Stavanger, Ringerike og Skien fengsel. Det var de fem fengslene som hadde brukt glattcelle og belteseng mest i 2016, ifølge KDI.

Vi ba om alt av vedtak, tvangsprotokoller og håndskrevne tilsynslogger fra 2016 og 2017. (se *eksempel i vedlegg 11*)

Organisering

Ingrid Fredriksen og Torunn Aarøy (journalister) jobbet på fulltid med prosjektet i sju måneder. Datajournalist Anders Grimsrud Eriksen jobbet med innsyn, vasking av data og analyse i ca seks måneder. Eirik Brekke var fotograf. Han dro rundt for å dokumentere glattceller i flere fengsel.

Gamle datasystem og mangel på nasjonale tall

Vi ba tidlig Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) om nasjonale tall og statistikker. De sendte oss et Excel-ark som viste hvor mange ganger slike tvangsmidler var brukt i de ulike fengslene - til sammen 900 ganger i 2016 og 2017.

Vi mottok også statistikk over hvor mange innsatte som hadde sittet på glattcelle i: 0-1 døgn, 1-2 døgn, 2-3 døgn, eller "over 3 døgn". Tallene var så omtrentlige at de hadde liten verdi. De viste ikke reell lengde på oppholdene. Et stort spørsmål meldte seg: Hva betyr "over 3 døgn"? Hvor lenge har de lengste oppholdene på glattcelle egentlig vart?

Bruk av glattcelle kan øke faren for selvmord og gjøre folk mer aggressive, forvirret eller deprimeret, viser forskning. Glattceller skal brukes så kort som overhodet mulig, ifølge KDIs regler. Så hvorfor satt innsatte innelåst på glattcellen i dagevis da?

Kriminalomsorgens IT-system KOMPIS ble laget for 25 år siden, og beskrives som mangelfullt. Det er ikke egnet til uttrekk av større mengder data.

Vi ba KDI om innsyn i en sammenstilling av opplysninger (Offentleglova §9) om alle tilfeller av bruk av glattcelle og belteseng i 2016 og 2017. Vi ville vite hvor lenge innsatte faktisk satt innelåst.

KDI avsto innsynsbegjæringen. Begrunnelsen var at jobben med å samle slike opplysninger var for omfattende, og at "opplysninger om bruk av tvangsmidler i et fengsel er å regne som sensitive personopplysninger" (se vedlegg 2).

Vi sendte klage på avslaget (se vedlegg 3). Den ble behandlet av Justisdepartementet. Men også de mente jobben med å hente ut tallene var for stor. De så derfor ikke grunn til å vurdere om slike opplysninger var taushetsbelagt.

Den manuelle innhenting av data var svært krevende. Hovedutfordringene våre var:

- Vi måtte få dokumenter direkte fra 23 ulike høysikkerhetsfengsel
- Mange av dokumentene inneholdt detaljerte opplysninger om bl.a innsattes helsetilstand
- Tilsynsloggene var ofte håndskrevne bøker som lå i fengselet
- Tvangsprotokollene (ofte Excel-ark) var ført forskjellig av de ulike fengslene
- Vedtakene var skrevet på ulike måter i ulike fengsel
- Mange brev journalføres aldri i søkbare journaler
- Innsynsbegjæringene havnet hos allerede overarbeidete saksbehandlere i fengselene
- Det var problemer med å printe ut vedtakene, da "kollapset" KOMPIS
- Vi fikk aldri tydelig svar på hva som faktisk lagres i KOMPIS
- Vi mottok flere tusen sider papirdokumenter i posten
- Mye kom usortert, vi brukte flere dager på å sortere papirene
- PDFene og mange av dokumentene var "grumsete" og lot seg ikke lese og effektivisere med OCR-program

Når vi hadde så mange innsynsbegjæringene gående, holdt vi oversikt i Google docs. Vi laget vårt eget, oversiktlige saksbehandlingssystem med dropdown-lister. (se vedlegg 7) Der markerte vi status på innsyn, hvilke data som var mottatt, og status for datavask.

Slik innhentet vi dataene

Utfordring: Fengselsbetjenter skriver feil i Excel

Innsynsbegjæringene ble sendt i ulike faser, ettersom graveprosjektet utviklet seg fra Bergen fengsel, så til fem fengsel, så til alle 23 fengsel som hadde brukt tvang.

Der oppsto flere hinder:

- Oslo avsto innsynssøknaden. De mente arbeidet med å finne frem og kopiere opp dokumentene ville bli for arbeidskrevende for dem. BT klaget avslaget til Kriminalomsorgen Region Øst. De ga BT medhold.
- Ringerike fengsel avsto først innsynssøknaden. De ombestemte seg kort tid etter. De hadde imidlertid slettet Excel-arket (protokollskjema) fra 2016. Etter lange runder med purringer, gikk de omsider manuelt gjennom alle sakene på nytt og skrev et skjema for hånd.
- Stavanger fengsel hadde ikke et protokollskjema, men sendte alle vedtak. De avsto innsyn i tilsynsloggene. Årsaken de oppga var [VGs avsløringer](#) om beltebruk i psykiatrien. Etter VGs saker vil [Helsedirektoratet ha en ny vurdering](#) om tilsynslogger er omfattet av Offenleglova. Stavanger fengsel vil ikke levere tilsynsloggene ut før dette er avklart.

Etter flere måneder med purring hadde vi til slutt tvangsprotokoller (bl.a. Excel-ark) og vedtak fra Bergen, Oslo, Ringerike, Stavanger og Skien fengsel. Vi fikk tilsynslogger fra alle bortsett fra Stavanger, og Ringerike fra 2016. Ringerike ønsket ikke å bruke mer tid på å kopiere papirer. På dette tidspunktet hadde vi nok dokumentasjon til å la det ligge.

Vi så at tvangsprotokollene i disse fem fengselene hadde ulikt format, kolonnene var ulike, datoformat var ulike.

Denne erfaringen brukte vi i siste fase, da vi ba om tvangsprotokollene fra 16 av de 23 fengslene. Vi måtte unngå en enorm og tidkrevende datavask.

Metode: Outsourcing av datavask til kilden og Excel-validering

=HVIS(E16 <> "");HVIS(G16 < E16;"Feil i raden. Sjekk at årstall er rett og at inn-dato er før ut-dato";"")								
A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lepenr/protokollnr	Innsatt ID (eks A, B, C)	SC	SS	Dato inn	Klokkeslett inn	Dato ut	Klokkeslett ut	Evt kommentar
A		x		24.05.2016	17:40	25.05.2016	09:30	
B	x			16.09.2016	21:40	17.09.2016	14:15	Feil i raden. Sjekk at årstall er rett og at inn-dato er før ut-dato
C	x			07.09.2016	15:10	07.09.2016	19:30	
D	x			12.09.2016	16:45	14.09.2016	12:45	
D	x			07.10.2016	18:40	08.10.2016	09:50	
E	x			18.11.2016	21:30	19.11.2016	09:00	

I stedet for å be de siste fengslene sende oss det skjemaet de selv brukte, laget BT et Excel-ark med en fast mal. Dette la vi ved innsynsbegjæringen, og ba dem fylle det ut. Vi tok flere grep for å hindre menneskelige "tastefeil", som vi hadde sett i Excel-arkene fra andre fengsler:

Excel-arket vi sendte fra oss...

- ...hadde formler som sikret at tidspunktet for når personen ble tatt ut av glattcelle var *etter* innsettelses-tidspunktet.
- ...kontrollerte at datoene var i rett år.

- ...brukte datavalidering i Excel-kolonner for å sørge for at dato og tidspunkt var fylt ut korrekt.
- ...skilte dato og tid i to felt for å lette innskrivingen og unngå formatfeil.
- ...kontrollerte at alle feltene var utfyllt.
- ...viste brukervennlige feilmeldinger med tydelig rødfarge dersom fengselsbetjentene gjorde feil eller ikke fylte ut alt.

Vi ba også de ansatte som skulle fylle det ut om å skille de ulike innsatte ved å bruke en bokstav fra A til Å. På den måten kunne vi se om enkelte innsatte gikk igjen flere ganger uten at identifiserende opplysninger ble avslørt.

Mange fengsel var takknemlige for å få et tydelig oppsett de skulle fylle ut. Mange hadde aldri systematisert informasjonen slik selv. Vi unngikk ikke datavask helt, men sparte trolig mange dager på vår Excel-mal.

Slik behandlet vi dataene

Utfordring: Å hente ut strukturerte data fra rotete tekst

Fra Bergen, Stavanger, Oslo, Ringerike og Skien fengsel mottok vi store mengder med forskjellige typer dokumenter. Selv innholdet i vedtakene, som skal følge en fast mal, var forskjellig skrevet i de ulike fengslene. I tillegg var tilsynsloggene skrevet for hånd.

PROTOKOLL SIKKERHETSCELLE-SENG - RINGERIKE								
FENGSEL 2016								
Wormland 11.04.18								
Løp nr.	Nr./Navn	SC	SS	INN		UT		VARI
				Dato	KL	Dato	KL	
1		X		16/01/16	12:05	16/01/16	12:50	
2		X		01/02/16	13:35	01/02/16	13:55	
3		X		01/02/16	13:35	01/02/16	13:55	
4	(som 2/2/16 U 2130)	X		01/02/16	13:35	01/02/16	13:55	
5		X		01/02/16	11:00	01/02/16	08:55	
6		X		01/02/16	12:00	01/02/16	21:55	
7		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:55	
8		X		01/02/16	12:00	01/02/16	09:20	
9		X		01/02/16	12:00	01/02/16	11:25	
10		X		01/02/16	12:00	01/02/16	16:30	
11	(som 1/2/16)	X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:55	
12		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
13		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
14		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
15		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
16		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
17		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
18		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
19		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
20		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
21		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
22		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
23		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
24		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
25		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
26		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
27		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
28		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
29		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
30		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
31		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
32		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
33		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
34		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
35		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
36		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
37		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
38		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
39		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
40		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
41		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
42		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
43		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
44		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
45		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
46		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
47		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
48		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
49		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
50		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
51		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
52		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
53		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
54		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
55		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
56		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
57		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
58		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
59		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
60		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
61		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
62		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
63		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
64		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
65		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
66		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
67		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
68		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
69		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
70		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
71		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
72		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
73		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
74		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
75		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
76		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
77		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
78		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
79		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
80		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
81		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
82		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
83		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
84		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
85		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
86		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
87		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
88		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
89		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
90		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
91		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
92		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
93		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
94		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
95		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
96		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
97		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
98		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
99		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	
100		X		01/02/16	12:00	01/02/16	12:30	

Fra Ringerike fengsel fikk vi heller aldri en tvangsprotokoll (Excel-ark) med oversikt over tvangsbruk for 2016. I stedet fikk vi scannede, håndskrevne lister som vi selv måtte punche i et Google-regneark.

Alt dette skulle ende opp som sammenlignbare data som kunne telles og analyseres.

Metode: Logging i Google-regneark med låste kolonner

To journalister begynte det møysommelige arbeidet med å gå gjennom dokumentene. Vi måtte finne en måte å logge informasjonen fra disse dokumentene på.

Vi tok utgangspunkt i tvangsprotokollene, altså Excel-arkene. Der sto allerede alle tvangstilfellene listet opp. De måtte kobles med opplysninger vi fant i tekst-dokumentene.

Etter at de fem listene var vasket for feil, ble listene for hvert fengsel sendt via Googles API til et Google-regneark. Det inneholdt kolonner med informasjon om tider, protokollnummer og innsatt-id. Disse kolonnene ble låst for redigering for å hindre at vi skulle introdusere feil ved

loggingen. Vi logget så de mest interessante utdragene vi fant i vedtak og tilsynslogger. Vi var nøye på at disse ikke inneholdt identifiserende opplysninger.

Det var et enormt arbeid som gikk over flere måneder. Denne loggingen var selve nøkkelen til hele kartleggingen.

Når vi senere kunne analysere dataene vi hadde, så vi tydelige mønster.

En mann ble satt på glattcelle igjen og igjen etter selvmordsforsøk. En kvinne forsøkte å ta livet sitt to ganger på en uke, men ble værende i fengselet. En 15-åring satt på glattcelle i et fengsel for voksne fire ganger på få dager. **Det var her historiene lå.**

Utfordring: Lage en etterprøvbar og effektiv datavask og analyse

Vi ønsket å kunne:

- gjenbruke script og kode på flere fengsler for å slippe dobbeltarbeid.
- kjøre kontinuerlig datavask mens data ble punchet av journalistene i teamet og Excel-ark kom inn på e-post, for å jobbe effektivt.
- gå tilbake til de opprinnelige regnearkene og kjøre vask og analyse på nytt ved nye data og for kontrollsjekk.
- ha en mest mulig effektiv vei fra originaldokument via datavask og analyse fram til data som skulle brukes til visualisering i artikkel.
- ha en "line by line"-gjennomgang av all behandling av data for å kunne luke ut feil

Metode: Streng mappestruktur og "de urørlige"

Råfilene fra fengslene ble plassert i egen mappe. Disse filene skulle ikke røres. Dersom vi manuelt måtte korrigere noen filer ble det laget kopi og filnavnet ble påført "korrigert".

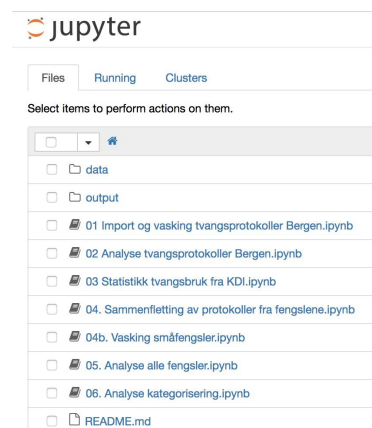

Versjoner med feil fra fengslene ble samlet i egen mappe. Underveis i datavasken og analyse ble "mellom"-datasett lagret ut som CSV-filer slik at vi kunne kontrollere stegene i prosessen manuelt om nødvendig.

Excel-arkene som BT hadde sendt til fengslene, og som kom utfylt tilbake, ble spesielt merket slik at de kunne behandles med et felles vaskescript senere.

Metode: Jupyter Notebooks, versjonering og sporbarhet

For å organisere datavask og analyse brukte vi den digitale notisblokken [Jupyter Notebook](#) som lar oss kombinere Python-kode, tekst og visualiseringer. Vi bruker dataanalyse-rammeverket [Pandas](#) som har nyttige funksjoner for behandling av data.

All kode som kjøres i Jupyter Notebooks sjekkes inn i GitHub slik at vi har versjonshistorikk.

Vasking og analyse blir skilt ut i to eller flere Notebooks for bedre oversikt. Alle Notebooks blir nummerert og påført meta-informasjon.

Vi bruker ikke Excel til slik vasking og analyse fordi vi mener det ikke gir god nok sporbarhet og gjenbrukbarhet. Det er lett å endre på ting i Excel og snu rundt på data, men vanskelig å huske hva du har gjort og gjenskape/gjenbruke det senere.

```
02 Analyse av tvangsprotokoller Bergen fengsel
• Datakilde: Bergen fengsel.
• Excel-ark konvertert til Google sheet og redigert manuelt. Vasket i pandas (01 Import...)
• Kildedato: Medio desember 2017 og 3. januar 2017 (tall for desember)

In [78]: import pandas as pd
import re
import numpy as np
import matplotlib
import matplotlib.pyplot as plt
%matplotlib inline
matplotlib.style.use('ggplot')
pd.options.display.max_columns = 999
pd.options.display.max_rows = 999
```

Ofte lager vi SQL-databaser av data vi henter inn, men også der er sporbarhet en utfordring om man ikke bruker større "audit log"-systemer. Vi trengte også verktøy for å punche data og ville ikke bruke tid på å lage et database-grensesnitt for journalistene denne gangen. Det laget vi raskere i Google-regneark.

Når hele prosesskjeden var laget kunne vi gå fra originaldokumenter i Excel via import, datavask, sammenfletting med Google-ark og analyse til ferdige renskede CSV-filer til datavisualisering på ett minutt. Og vi kunne gjenta denne prosessen med få tastetrykk når oppdaterte data kom inn.

Utfordring: Klassifisering av årsaken i vedtakene

Vi ønsket å finne ut i hvor stor grad dårlig psykisk helse, selvmordsforsøk og selvskading var begrunnelsen for tvangsbruk. Men vedtakene hadde bare fritekst, ikke noen form for kategorisering av hvorfor folk ble isolert på glattcelle.

Metode: En egen metode for kategorisering

I første runde av prosjektet gikk vi gjennom alle dokumentene fra Bergen fengsel. Systematiseringen vår hadde flere svakheter. Vi skrev inn stikkord for hvorfor det var brukt tvang i hver kolonne. Skrivefeil og litt ulik måte å føre dette på førte til en stor vaskejobb.

I neste runde forbedret vi metoden. Vi laget klare hypotesesetninger og kategorisering ut fra dette. Vi baserte vår klassifisering på ordene fengselsbetjentene selv brukte i vedtakene. Åtte personer diskuterte seg frem til et endelig metodedokument. Det [kan leses her](#).

Metode: Å lage et klassifiseringsverktøy: datavalidering i Google-regneark

Vi eksporterte den vaskede nøkkelinfo fra tvangsprotokollene (tidspunkter, protokollnr) til et Google-ark.

Tag status	fengsel	protokollnr	år	innsatt_id	tyr	dt_tidspunkt_inn	Vedtaks MANGLER	Kat 1: Vold, trusler, hørverk	Kat 2: Tankertrusler om selvska ding	Kat 3: Selvska ding	Kat 4: Selvmor dsforsøk	Kat 5: Psykisk dårlig helse	Kat 6: Annet	Kat 7: Fremgår ikke, uklart	Angir alternative tiltak i vedtaket
OK	Oslo	23/16	2016	Oslo_2016_Q	SC	2016-03-08 17:19:00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	Uklart
DELVIS TAGGET	Oslo	24/16	2016	Oslo_2016_R	SC	2016-03-10 20:45:00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nei
OK	Oslo	25/16	2016	Oslo_2016_S	SC	2016-03-20 15:20:00	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nei
IKKE TAGGET	Oslo	26/16	2016	Oslo_2016_E	SC	2016-03-21 14:31:00	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nei
OK	Oslo	27/16	2016	Oslo_2016_B	SC	2016-04-08 21:21:00	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nei
OK	Oslo	28/16	2016	Oslo_2016_T	SC	2016-04-28 22:30:00	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nei

Kolonnene med nøkkelinfo ble låst for redigering. Dette var for å unngå ny vask av egne data. Kolonnene skulle kun brukes som en referanse slik at journalistene som kategoriserte kunne finne riktig vedtaksdokument i bunken.

Datavalidering

Celleområde:

Kriterier:

Bruk egendefinerte celleverdier

Avmerket:

Ikke avmerket:

Ved ugyldige data: Vis advarsel Avvis inndata

Vi opprettet kolonner for hver kategori og brukte datavalidering i Google-regneark for å få avkrysningsbokser som ga oss verdien 1 om de var krysset av og 0 om de ikke var krysset av. All annen inndata ble avvist for ikke å introdusere feil.

En formel sjekket om et eller flere av de påkrevde feltene var fylt ut og ga en visuell status for hver rad. På den måten ble det enkelt å holde oversikt over hva som gjensto.

Metoden gjorde også at vi fikk ut et dataformat som egnet seg for analyse, uten for mye datavask.

Datavask og feilkilder

Utfordring: Helt ulike oppsett på regnearkene fra fengslene

Noen av fengslene sendte oss sine egne “hjemmesnekrede” Excel-oppsett for tvangsprotokollen.

Samtlige var ulike både i utforming, kolonner og til dels datoformat. Vi hadde behov for å sammenstille data på tvers av fengslene.

Metode: Et eget internformat

Vi etablerte en egen datastruktur basert på erfaring fra de Excel-arkene vi hadde fått til nå.

Vi kunne da definere kolonner som vi visste alle fengslene trolig hadde og definerte datatyper og formater for disse. For

```
df_alle = df_alle[[
    'fengsel',
    'protokollnr',
    'år',
    'innsatt_id',
    'type_tvang',
    'dt_tidspunkt_inn',
    'dt_tidspunkt_ut',
    'fengselets_kommentar',
    'bts_kommentar']]
```

eksempel hvordan vi skulle standardisere protokollnummer og markering av type tvang som var brukt (glattcelle eller belteseng).

Regelen ble at vi for alle fengslene skulle ende opp med data strukturert i vårt interne format og med **likelydende kolonnenavn/format**. Bare på den måte kunne vi summere og analysere dataene på tvers av fengsler.

Metode: Flere "vaskemaskiner"

Vi måtte lage flere "vaskemaskiner" - i praksis egne kodescript - for å renske dataene. Vi måtte lage et unikt script for hver av fengslene som hadde sendt sitt eget oppsett, et for Google-regnearket som var punchet manuelt av oss basert på håndskrevne lister, og et for alle fengslene som hadde fylt ut vårt predefinerte Excel-oppsett.

I noen tilfeller måtte scriptene ta høyde for at fengslene hadde sendt ulike kolonneoppsett fra år til år. For Oslo fengsel laget vi f.eks. en "mapping" mellom år og hva kolonnene for de ulike dataene het.

Vaskescriptet kunne da for hvert fengsel:

- Hente inn Excel-arket fra en lokal syncet Google Drive-mappe
- Lage nye kolonner i datasettet på vårt internformat
- Hente ut og renske datoer og informasjon om tvangstype
- Generere vår egen innsatt-ID
- Filtrere ut tomme rader

Utfordring: Når datoer skrives av mennesker

Fengselsbetjentene hadde skrevet datoer inn i Excel-arkene på svært mange ulike måter. Dette ble en stor utfordring. Mange steder var det brukt rent tekstformat i stedet for Excels datoformat. Det var en blanding av kolon og punktum i klokkeslettene. Noen hadde minutter, andre manglet, og datoformatene varierte fra amerikansk format til europeisk.

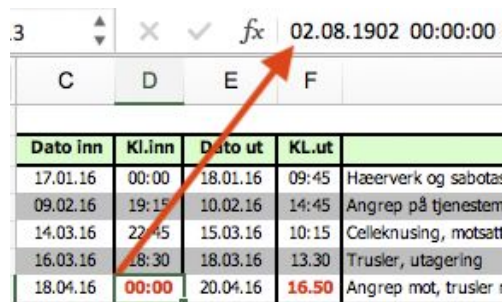
Skulle vi klare å summere antall timer de innsatte satt på glattcelle på tvers av år og fengsler, måtte vi ha alt i korrekt datoformat som Python-koden kunne lese.

Metode: Omfattende kode for datokonvertering

Vi måtte lage en egen kode for hvert av de fengslene som hadde sendt oss sin egen "hjemmesnekrede" tvangsprotokoll (Excel-arkene).

Koden rensket datoene som var skrevet og slo sammen dato og tid til format som kunne brukes til analyse senere. (se eksempel i vedlegg 9)

I noen tilfeller var det åpenbart skrevet feil årstall (eks én rad sto med 2013 når resten var 2017). Vi måtte lage kode for å erstatte feilene med riktig årstall.

Dato inn	Kl.inn	Dato ut	KL.ut	
17.01.16	00:00	18.01.16	09:45	Hæerverk og sabotas
09.02.16	19:15	10.02.16	14:45	Angrep på tjenestem
14.03.16	22:45	15.03.16	10:15	Celleknusing, motsatte
16.03.16	18:30	18.03.16	13:30	Trusler, utagering
18.04.16	00:00	20.04.16	16:50	Angrep mot, trusler r

Andre steder så dataene tilsynelatende riktig ut. Enkelte klokkeslett var lagret som dato - som da ga oss datoer på begynnelsen av 1900-tallet.

Dato inn	Kl.inn	dt_tidspunkt_inn	Dato ut	KL.ut	dt_tidspunkt_ut
2016-01-17	2020-11-01 00:00:00	2016-01-17 00:00:00	2016-01-18	09:45:00	2016-01-18 09:45:00
2016-02-09	19:15:00	2016-02-09 19:15:00	2016-02-10	14:45:00	2016-02-10 14:45:00
2016-03-14	22:45:00	2016-03-14 22:45:00	2016-03-15	10:15:00	2016-03-15 10:15:00
2016-03-16	18:30:00	2016-03-16 18:30:00	2016-03-18	13.30	2016-03-18 13:30:00
2016-04-18	1902-08-02 00:00:00	2016-04-18 00:00:00	2016-04-20	16.50	2016-04-20 16:50:00

I hele prosessen skrev vi alltid ut både original-kolonner og de nye renskede kolonnene (*bildet til høyre*) i en tabell. Slik kunne vi visuelt kontrollere metoden.

Denne omfattende datorenskingen slapp vi å gjennomføre for de fengslene som hadde brukt Excel-malen vi sendte dem. Der hadde Excel-formlene og datavalideringen vår stoppet fengselsbetjentene fra å punche feil dato.

Utfordring: Koble originaldata med vår egen logging

Mye viktig informasjon lå i vedtakene og andre dokumenter. Disse måtte logges manuelt og kobles med informasjonen vi hadde fått i tvangsprotokollen (Excel-arket).

Vi ønsket å fjerne så mange manuelle steg som mulig og ville automatisere denne prosessen for raskt å kunne hente oppdateringer fra Google-regnearkene inn i analysen.

Metode: "Snakke" med Google-regneark automatisk via API

Før den manuelle loggingen begynte overførte vi vaskede data fra tvangsprotokollen (protokollnummer og tidspunkter) fra Jupyter Notebooks til Google-regneark.

Vi brukte Python-biblioteket [df2gsread](#) som kan ta en Pandas "dataframe" (tabell) og overførte den til et Google-regneark ved bruk av Googles API.

Når journalistene hadde gått gjennom hver rad og funnet detaljer om tilfellene i vedtakene, kunne vi på samme måte hente disse kolonnene tilbake til Jupyter notebooks.

```
df_skien_commented = g2d.download(['google-regneark-nøkkel-XXXXXX'], '2016 og 2017',
                                  col_names = True, row_names = False, start_cell='A4')
```

Fordi vi tidligere hadde sikret oss at protokollnumrene var unike innenfor et fengsel kunne vi koble sammen de to versjonene: Datoer, tidspunkt og strukturert data hentet fra vaskede tvangsprotokoller, og sitater og tekstkommentarer fra Google-arket.

På denne måten var det ikke fare for at vi ved en feil i den manuelle loggingen endret tidspunkter og andre data fra tvangsprotokollene.

Utfordring: Hvor ofte sitter enkeltpersoner på glattcelle?

For å få svar på dette trengte vi å vite hvilke tilfeller av tvangsbruk som handlet om samme person. Men vi hadde verken navn eller personnummer, ingenting som kunne identifisere dem.

Alle innsatte får et innsattnummer. Men én innsatt kan ha flere innsattnummer. Det kan skje når noen flyttes til et annet fengsel, eller soner en ny dom. Det kunne altså ikke brukes for å spore personer på tvers av soninger og fengsler.

Vi hadde ulik informasjon fra ulike fengsler. Et hadde gitt oss fødselsdatoer (med forsikring om at det ikke var to personer født samme dag). Noen hadde gitt oss innsattnummeret. Noen hadde ikke skilt personene i hele tatt, noen hadde brukt en bokstav på hver unike innsatte.

De som hadde fylt ut BTs predefinerte Excel-ark hadde angitt en bokstav som ble gjenbrukt om samme person var involvert i flere tilfeller, slik vi ba om. Men i flere tilfeller hadde fengslene misforstått, og ikke brukt bokstavene på tvers av år. Fra noen fengsel var ikke person A i 2016 samme som person A i 2017.

Metode: Vår egen innsatt-ID og klare avgrensninger

Vi visste ikke om samme person kunne ha flere innsattnummer fordi vedkommende var flyttet fra et fengsel til et annet. Vi kunne altså ikke summere glattcelleoppholdene denne personen hadde hatt i flere fengsler. Men kunne vi si noe om hvor ofte én enkelt innsatt var på glattcelle_ samme fengsel?

I de tilfellene der fengselet bekreftet at ID-en de hadde brukt (f.eks bokstav) gjaldt for samme person i både 2016 og 2017, eller der det ikke var noen som hadde sonet begge årene, kunne vi generere vår innsatt-ID ut fra navnet på fengselet og ID-en fengselet brukte.

De tilfellene der det ikke var klart om bokstavene var brukt på tvers av år la vi til årstallet i innsatt-IDen vi genererte.

```
prisonmapping = {
  'Vik': {'filename': 'btformat_vik.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Mosjøen': {'filename': 'btformat_mosjoen.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Vadsø': {'filename': 'btformat_vadsø.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Indre Østfold avd Eidsberg': {'filename': 'btformat_indreostfold_eidsberg.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Kongsvinger': {'filename': 'btformat_kongsvinger.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Søm': {'filename': 'btformat_som.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Ål': {'filename': 'btformat_al.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Kristiansand': {'filename': 'btformat_kristiansand.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Åna': {'filename': 'btformat_ana.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Trondheim': {'filename': 'btformat_trondheim.xlsx', 'inmateIdCorrect': False},
  'Halden': {'filename': 'btformat_halden.xlsx', 'inmateIdCorrect': False},
  'Bode': {'filename': 'btformat_bode_korrigert.xlsx', 'inmateIdCorrect': False},
  'Ålesund': {'filename': 'btformat_alesund.xlsx', 'inmateIdCorrect': False},
  'Bredtveit': {'filename': 'btformat_bredtveit_korrigert.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Tromsø': {'filename': 'btformat_tromsø.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Ullersmo (ungdomsenhet)': {'filename': 'btformat_ungdomsenhetost.xlsx', 'inmateIdCorrect': True},
  'Bjergvin (ungdomsenhet)': {'filename': 'btformat_bjergvin.xlsx', 'inmateIdCorrect': True}
}
```

Vi kontrollsjekket dette med alle fengslene og førte det inn i innsynsoversikten. Dette ble så gjort om til kode med kobling mellom fengsel, Excel-fil og om de hadde korrekt innsatt-id som kunne brukes på tvers av år.

```
#har fengselet brukt innsatt ID på tvers av år? I så fall bruk ID de har oppgitt, ellers legg til år
if prisonmapping[prison]['inmateIdCorrect'] == True:
    _df['innsatt_id'] = _df['Innsatt ID (eks A, B, C)'].apply(
        lambda x: np.nan if x == '' else '{}_{}'.format(prison, str(x).replace('.0', '')))
else:
    _df['innsatt_id'] = _df['Innsatt ID (eks A, B, C)'].apply(
        (lambda x: np.nan if x == '' else '{}_{}_{}'.format(prison, str(year), str(x).replace('.0', '')))
```

Svakheten med denne modellen var at vi for flere fengsler visste at vi ikke ville fange opp innsatte som hadde sittet på glattcelle flere ganger over to år eller flere soninger. Men vi unngikk samtidig å koble sammen to personer med en felles ID - en felle vi ikke kunne gå i.

Vi var opptatt av å ha riktige IDer på tvers av år for de fem fengslene vi gransket ekstra nøye. Oslo fengsel hadde begynte på nytt i alfabetet for hvert år. Vi måtte derfor be dem lage en

koblingstabell mellom bokstaven brukt på person X i 2016 og samme person i 2017. Denne tabellen tok vi inn i genereringen av innsatt-id.

Vi satt nå med en innsatt-ID som kunne fortelle oss:

- hvilke tilfeller av tvang som handlet om samme person i samme fengsel *innenfor ett og samme år*
- i noen tilfeller om hvilke tilfeller som handlet om *samme person på tvers av årene*.

Den skulle senere vise seg uvurderlig for å finne de ekstreme tilfellene av tvangsbruk og casene i datasettet. Selv KDI hadde ikke god nok oversikt over dette.

Utfordring: Doble oppføringer og mistenkelige tidspunkt

Under arbeidet med å loggføre vedtakene oppdaget vi at flere oppføringer i tvangsprotokollene manglet tilhørende vedtak.

For å få oversikt over alle vedtak vi manglet gikk vi gjennom tvangsprotokollene linje for linje. Da så vi rader som delte samme tidspunkt og innsatt-id med andre rader. Det var i praksis umulig at samme innsatt kunne sittet på glattcelle to steder på samme tid. Her måtte det være en feilføring. Kunne det være flere slike?

Metode: Duplikat-detektor

Vi brukte funksjonen "[duplicated](#)" i Pandas. Vi ba den finne rader der navn på fengselet, innsatt-id og tidspunktet for innsettelse var likt. Dette ville gi oss svar på om samme innsatt ifølge dataene var på glattcelle/belteseng på nøyaktig samme tidspunkt flere ganger i samme fengsel.

Metoden returnerte flere rader i Oslo fengsel og en i et annet fengsel. Disse var tydelig identiske, men ut-tidspunktet varierte med noen minutter. Kanskje hadde flere fengselsbetjenter skrevet inn uten å vite at den andre hadde gjort det og brukt litt ulike tidsangivelser? Kunne dette ha skjedd også på inn-tidspunkt?

Vi måtte utvide søket etter duplikater til å gjelde oppføringer om samme innsatt innenfor samme time. Her kunne vi ikke bruke pandas "duplicated"-funksjon. Vi måtte skrive vår egen duplikat-detektor.

Vi endte opp med følgende algoritme:

- Sortér tabellen etter fengsel, innsatt-id, tidspunkt for innsettelse og tvangstype.
- Gruppér oppføringene etter fengsel, innsatt-id og tvangstype.
- Bruk funksjonen "diff" på tidspunkt-kolonnen for å finne tidsdifferanse fra en rad til forrige rad.

```
#Sorter og grupper tabellen etter innsatt id og tidspunkt og
# finne tidsdifferanse under 1t
duplikater_innenfor_time = df_alle[(
df_alle.sort_values(
    ['fengsel', 'innsatt_id', 'dt_tidspunkt_inn', 'type_tvang']
)
).groupby(['fengsel', 'innsatt_id', 'type_tvang'])['dt_tidspunkt_inn']
.diff().dt.total_seconds() < (60*60)]

#vis alle oppføringer for de innsatt-id som ser ut til å duplikater
df_alle[
df_alle['innsatt_id'].isin(
    duplikater_innenfor_time['innsatt_id'].tolist()
)
]
```

	fengsel	protokollnr	år	innsatt_id	type_tvang	dt_tidspunkt_inn	dt_tidspunkt_ut	fen
440	Oslo	27/17	2017	Oslo_2017_T	SC	2017-04-05 16:30:00	2017-04-06 14:25:00	
441	Oslo	28/17	2017	Oslo_2017_U	SC	2017-04-07 18:15:00	2017-04-09 11:55:00	
444	Oslo	31/17	2017	Oslo_2017_T	SC	2017-04-05 16:25:00	2017-04-06 14:24:00	
445	Oslo	32/17	2017	Oslo_2017_U	SC	2017-04-07 18:30:00	2017-04-09 11:45:00	

- Filtrér ut rader der tidsdifferansen var mindre enn en time.

Resultatet viste flere oppføringer innenfor samme time om samme person og med samme tvangsmiddel (glattcelle). Tidspunktene varierte med noen minutter. Kunne det likevel være at de var satt inn flere ganger på kort tid? En sjekk av ut-tidspunktene viste at tidsrommene var overlappende. Dette måtte være feil.

Vi kryssjekket med hvilke vi manglet vedtak for og fjernet en av radene i hvert tilfelle. **Duplikat-detektoren hadde hindret oss i å ha doble oppføringer i datasettet.**

Analyser og jakten på nyhetspoeng

Utfordring: Å intervju data når tall og spørsmål endrer seg underveis. Kildesamtaler og nye data ga oss stadig nye hypoteser og spørsmål. Vi ønsket å intervju datasettet vårt for å finne gode nyhetspoeng og teste hypotesene.

Metode: Saksbehandlingssystem for hypoteser i Trello

Vi satte opp et system i Trello der vi laget lister for "Til analyse", "Analyseres" og "Ferdig analysert", slik at alle i teamet kunne legge inn og se status på analysene av hver hypotese eller spørsmål. Der ble spørsmålene/hypotesene prioritert og så tatt over i Jupyter Notebooks.

Metode: Plugin for autotekst i Jupyter, visualiseringer

Vi brukte [et plugin](#) som lar oss kombinere tekst med tall fra variabler i Jupyter notebook. På den måten kunne vi generere alltid oppdaterte setninger om tallene som kom ut av analyse-koden.

Analysen ble et levende dokument som kunne deles med teamet. Dette er en stor styrke ved å kombinere kode og tekst i et system som Jupyter Notebooks.

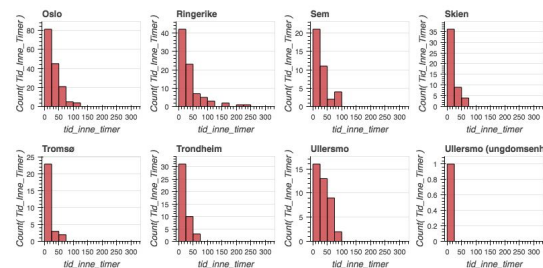
```
**Konklusjon**: Det var en økning på {{df_per_aar.iloc[-1].endring_i_prosent}}% i antall ganger sikkerhetscelle ble brukt i 2017 vs 2016. I 2016 var det {{df_per_aar.iloc[-2]['antall']} tilfeller, i 2017 {{df_per_aar.iloc[-1]['antall']}
```

Konklusjon: Det var en økning på 96.875% i antall ganger sikkerhetscelle ble brukt i 2017 vs 2016. I 2016 var det 32.0 tilfeller, i 2017 63.0

Utfordring: Finne ekstremtilfeller og nyhetspoeng i datasettet

Metode: Visualisering for å finne mønstre

Mange av hypotesene ble testet ved å lage raske visualiseringer i Jupyter notebooken og se etter mønstre. Ofte laget vi såkalte "small multiples" - flere grafer små grafer med normaliserte data.

På den måten kunne vi f.eks. se at **Ringerike fengsel skilte seg ut** med større andel lange glattcelleopphold enn de andre fengslene.

Metode: Gruppering og aggregering

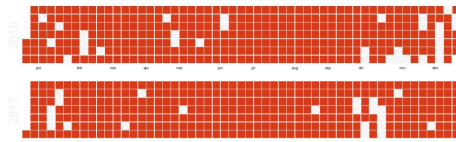
Fordi vi hadde lagt ned mye arbeid i å få en god innsatt-ID kunne vi lage omfattende aggregeringer og grupperinger som viste hvilke innsatte som ifølge våre data hadde sittet lengst og flest ganger på glattcelle.

Resultatene ble **viktige verktøy for å finne casene og menneskene som kom til å prege artiklene**. Gjennom kildearbeid måtte vi finne ut hvem som skjulte seg bak de anonyme innsatt-IDene.

Vi så blant annet at en mann i Bergen fengsel hadde sittet 1700 timer på glattcelle. Vedtakene viste også at personen var psykisk syk og forvirret. Via kilder fikk vi bekreftet hvem dette var. Vi kontaktet mannen via hans advokat, og intervjuet ham på institusjonen der han bodde. Dette ble en av de sterkeste historiene i prosjektet.

Metode: En kalender for norske glattceller

Vi hadde en hypotese om at glattceller i norske fengsler ble brukt hyppig. Vi ønsket å visualisere dette i sakene.

Løsningen ble å lage en tom kalender i kode og visualisere denne i notebooken. Et slags heatmap over glattcellebruk. Vi gikk så gjennom datasettet automatisk og brukte inn- og ut-tidspunktene for å hentet ut alle unike kalenderdager der en eller flere hadde vært innom en glattcelle i et fengsel i Norge. De dagene ble farget rødt i kalenderen av koden.

Resultatet ble en kalender der nesten alle dager var fylt ut. **Dette ble et viktig visuelt element i artikkelen for å vise at dette ikke bare er noe som skjer enkelte dager.**

Utfordring: Hvor stor andel av tilfellene handlet om psykiatri?

Vi ville finne ut hvor stor andel av tilfellene dreide seg egentlig om psykiatri, selvskading og selvmordsforsøk.

Metode: Kategorier til grupper

Vi hentet inn dataene fra Google-regnearket der journalistene hadde krysset av for en eller flere kategorier.

I en egen Jupyter Notebook filtrerte vi vekk rader som manglet vedtak og dermed ikke kunne kategoriseres. Vi slo sammen kategoriene for psykiatri, selvskading og selvmordsforsøk og så på andelen tilfeller som hadde disse kategoriene.

Utfordring: Å få bekreftet at KDI manglet oversikt

Gjennom våre undersøkelser hadde vi slått fast at enkeltinnsatte ble utsatt for gjentatt og ofte langvarig tvang. Men fordi vi ikke kunne følge personer fra fengsel til fengsel var det umulig å

fastslå **hvor mange unike personer som var omfattet av tvangen**. En innsatt i et fengsel kunne være samme person som en innsatt i et annet fengsel en uke senere.

Vår hypotese var at heller ikke KDI hadde den fulle oversikten over dette bildet tilgjengelig. Men vi trengte en bekreftelse.

Metode: Innsynsavslag som bekreftelse på manglende data

Løsningen ble å søke innsyn i en sammenstilling av opplysninger vi visste sannsynligvis ikke fantes. Ut fra det vi nå visste om KDIs datasystem regnet vi med å få avslag. Likevel var det viktig å få en slik bekreftelse skriftlig.

Svaret i innsynsavslaget bekreftet våre hypoteser: *“Antall unike personer som har blitt plassert i sikkerhetscelle eller underlagt tiltak i form av sikkerhetsseng i en bestemt periode, lar seg ikke kjøre ut med rapporter fra kriminalomsorgens datasystemer.”*

Utfordring: Påstander om grove tallfeil

Vår undersøkelser viste at en mann i Bergen fengsel satt nesten 1700 timer på glattcelle i løpet av to år. I tilsvarsrunden påsto Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) at disse tallene var feil. De mente totaltallet var rundt 100 timer lavere enn det BT hadde funnet.

Metode: Krysstabell for avvik og manuell datajournalistikk og kildearbeid

Vi hentet derfor ut radene med tidspunkter vi hadde registrert på mannen fra datasettet, og beregnet timeantallet på glattcelle på nytt. Så hentet vi manuelt tilsvarende timetall og klokkeslett fra dokumentene og de håndskrevne loggene for å finne ut om det var avvik fra datasettet.

Da fant vi noen små avvik. I hovedsak avrundingsfeil fordi vi opererte med minutter, mens dokumentene ofte hadde timetall. Men ingenting som skulle tilsi at det var 100 timer i forskjell slik KDI mente.

Vi formidlet dette til KDI, men kort tid etter kom de tilbake med forklaringen: De hadde ikke innsett at mannen hadde vært inne til soning to ganger i løpet av samme år - og dermed sannsynligvis med *to ulike innsattnummer*. De hadde derfor ikke fått med glattcelle-oppholdene under den ene soningen. De bestred ikke lenger våre tall.

Utfordring: Unngå feil i datavask og analyse

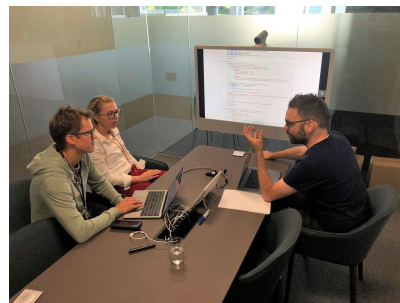
På artikler og tekster bruker vi ofte "line by line"-gjennomgang - dvs. faktasjekk av hver eneste linje med tekst sammen med flere kollegaer.

I dette prosjektet hadde en datajournalist vasket og analysert data i kode alene i flere måneder. Vi trengte en kontroll.

Metode: Line by line av kode

Løsningen ble å sette sammen en gruppe fra resten av BTs datajournalistikkteam "Bord4".

Koden for datavask og analyse ble vist på storskjerm. Vi gikk igjennom all kode og logikk linje for linje, og diskuterte løsninger og utfordringer. Dette var mulig fordi vi hadde valgt å *ikke* bruke Excel i prosessen, men kodet og dokumentert alt i Jupyter notebooks.

I gjennomgangen fant vi en feil som vi ikke hadde plukket opp uten denne metoden.

Presentasjon og grafikk

Utfordring: Å få mennesket frem i store data

Hvordan skulle vi forklare leserne omfanget av dataene vi nå hadde innsikt i og samtidig klargjøre de journalistiske funnene? Og hvordan skulle vi formidle til leserne følelsen av å sitte innesperret på en seks kvadratmeters betongcelle i flere døgn i strekk?

Metode: "Scroll and tell" - grafikk uten å bryte leseflyt

Til den første saken om Bergen fengsel (Celle 6143) rendyrket vi i stor grad de menneskelige historiene, de sterke bildene og utdragene fra tilsynsloggene. **Resultatene av den omfattende analysen ble brukt for å lage faktasetninger.** Kun enkle søylediagram ble brukt for å vise ekstremtilfellene av tvang.

Når den nasjonale historien om alle de 23 fengslene skulle fortelles, ønsket vi å gi leserne innsikt i det store omfanget av tvang ved å vise frem mer av dataene. Men uten å bryte leseflyten.

Løsningen ble å lage det vi kaller "scroll and tell", der vi på et tidspunkt i artikkelen låser skjermbildet, men lar leseren beholde scrollen. På den måten kan vi gjennom grafikksteg dra leseren gjennom en definert datahistorie.

Grafikken ble kodet med bruk av rammeverket [D3](#), og overgangene ble brukt for å understreke hvordan samme datasett ble presentert i ulike dimensjoner og utvalg. Strekene som representerte tvangstilfellene skulle være en rød tråd gjennom den første grafikken.

For å skille tydelig hvilke data vi snakket om brukte vi dokumenter-symboler i den andre grafikken, der vi fortalte hva vi fant ved å klassifisere dokumentene.

Ofta kan datavisualiseringer vise de store tallene, men glemme enkeltmennesket. Vi ønsket at den ene grafikken skulle lede leserne fra de store tallene, og

Mann, Ringerike fengsel
16 døgn, 0 timer og 40 minutter

ned til fakta om en enkeltperson. Vi valgte en slags trakt fra makro- til mikronivå for som bygget bro til den videre teksten.

Metode: Gjenskape stemning i bilder og farger

I den første saken om Bergen fengsel ønsket vi tidlig å sette stemning i et anslag.

Allerede i starten av artikkelen skulle døren lukkes. En fotograf fikk tilgang til å filme inne fra en glattcelle. Vi delte videoen opp i mange enkeltbilder og laget kode som gjorde at bevegelsen på døren kunne animeres i takt med brukerens scrolling. Så brukte vi farger og tekstutdrag for å sette leseren rett inn i desperasjonen på cellen. På denne måte kunne vi dra leseren **inn i en stemning** før vi begynte å fortelle om avsløringene, tallene og konfliktene.

En utfordring var at alle bildene av celler var tomme. Ingen mennesker, ingen følelser. Vi trengte å tilføre en menneskelig side. En illustratør fikk i oppdrag å lage stiliserte strektegninger basert på faktiske beskrivelser fra hendelser i de samme glattcellene i tvangsloggene. Vi la vekt på at det skulle gå tydelig frem hva som var illustrasjon og fotografi ved å la menneskene bli gjennomsiktede.

Historiene vi fortalte handlet til syvende og sist ikke om data, dårlige datasystem og tall. **De handlet om fortvilte mennesker som isoleres i fengselets fengsel.**

Konsekvenser

- BTs saker er løftet opp til diskusjon på høyeste nivå i FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité. Juridiske eksperter fra rundt 20 land, blant dem noen av verdens mest kjente jussprofessorer, har bedt Norge avskaffe praksisen med å å isolere psykisk syke på glattceller.
- Stortingsrepresentanter fra SV har sendt inn representantforslag i Stortinget som handler om behandlingen av psykisk syke i fengsel. Det behandles i oktober, når Stortinget åpner etter sommerferien.
- Flere partier har varslet at de vil ha en full gjennomgang av behandlingen av psykisk syke innsatte i løpet av høsten. En debatt om temaet er allerede varslet.
- FN har bedt Norge svare for bruken av tvang mot psykisk syke innsatte etter BTs avsløringer. BTs saker om mannen i Bergen fengsel som satt isolert i 1700 timer og den 15 år gamle jenten som satt på glattcelle, ble nevnt helt konkret (se vedlegg 6)
- Europarådets komité for torturforebygging (CPT) har vært på uanmeldt besøk i Bergen fengsel, der de har undersøkt bruken av isolasjon og tvang i Bergen fengsel. Rapporten er ventet høsten 2018.
- Sivilombudsmannen har vært på besøk i Bergen fengsel i kjølvannet av BTs saker, blant annet for å undersøke bruken av tvang og isolasjon. Rapporten er ventet høsten 2018.

Stor takk til andre viktige bidragsytere:

Christian Nicolaisen, Philipp Bock, Øyvind Lefdal Eidsvik, Helge O. Svela, Tove Knutsen, Vegar Valde, Jan Stian Vold og Erik Palm.

Vedlegg

1. Liste over artikler med lenker
2. Innsynsforespørsel i opplysninger om tvangsbruk
3. Avslag/svar på innsyn i opplysninger om tvangsbruk
4. BTs klage på avslag på innsyn i opplysninger
5. Avslag på klage fra Justisdepartementet
6. Rapport fra FNs torturkomité som henviser til BT-sak.
7. Skjermdump fra innsynsoversikt tatt underveis i prosessen
8. Skisse over prosessen fra originaldata til ferdig presentasjon
9. Eksempel på vaskescript for et enkelt fengsel (Oslo)
10. Eksempler på kode brukt i analyse i Jupyter Notebook.
11. Eksempel på innsynshenvendelse til fengsel ang dokumenter og tvangslogger

Vedlegg 1: Liste over publiserte saker

Flere av disse sakene ble også publisert i papiravisen. De sakene er i stor grad identiske med nettsakene, så vi har ikke tatt dem med her. De kan selvsagt fås på anmodning.

De store hovedsakene er merket med ★
Klikk tittel-lenken for å lese artiklene.

Dato	Tittel
4. des. 2017	Slår alarm om norske fengsler: – Situasjonen nærmest uhåndterlig
5. des. 2017	Fengslene har fått 200 millioner i kutt
6. des. 2017	– Går på sikkerheten løs i fengslene
9. desember 2017	Den psykotiske mannen kom gående ut av cellen. Han slo vilt rundt seg. Så gikk han mot camilla.
17. februar 2018	★ Fortvilelsen på celle 6143
27. mars 2018	Ekspert: Bruk av «venteceller» i fengselet er skjult tvang
19. Feb. 2018	Ekspert: Psykisk syke og barn skal ikke låses inne
19. Feb. 2018	Hareide: – Uholdbart å låse dem inne
19. mars 2018	BTs sak om bruk av glattceller i fengsel ble tema i FN
24.mar.2018	★ Musiker satt nesten 1700 timer på glattcelle i fengsel: – Jeg trodde jeg skulle dø
26.mar.2018	Tenåringsgutten forsøkte å ta livet sitt. Så ble han bundet fast til en remseng i fengselet i 13 timer, uten helsetilsyn.
6. April 2018	FN: Norge må slutte å låse psykisk syke inne på glattceller
03. mai kl 19:48	Sivilombudsmannen på uanmeldt besøk etter BTs saker
18. mai 2018	FNs torturkomité bekymret for psykisk syke på glattcelle
05. juni 2018	Torturkomité har besøkt Bergen fengsel
22. juni 2018	★ De er psykisk ustabile og skader seg selv. Hjelpen er å bli låst inne på en glattcelle.
22. juni 2018	- Jeg blir helt kvalm
3. juli 2018	21 selvmordsforsøk endte på glattcelle, til tross for at glattceller kan øke sjansen for selvmord

Vedlegg 2: Innsynsforespørsel ang opplysninger om tvangsbruk

From: **Anders Grimsrud Eriksen** <anders.eriksen@bt.no>
Date: ons. 20. des. 2017 kl. 10:19
Subject: Innsynshenvendelse
To: <postmottak-8005@kriminalomsorg.no>

Ber med dette om innsyn i en sammenstilling av opplysninger lagret i Kriminalomsorgens databaser.

Opplysningene vi er interessert i omhandler bruk av tvangsmidlene "flytting til sikkerhetscelle og sikkerhetsseng" (ref §38 i straffegjennomføringsloven).

Vi ber om at det på bakgrunn av opplysningene som lagres hos dere sammenstilles en tabell som viser følgende data for samtlige fengsler i Norge der bruk av sikkerhetscelle/sikkerhetsseng er aktuelt for årene 2016 og 2017:

- Navn på fengsel
- Nummer på innsatte (innsattnummer)
- Fødselsdato på innsatte
- Kjønn på innsatte
- Dato og tidspunkt for oppføringen/tvangsbruken
- Antall timer i sikkerhetscelle/sikkerhetsseng
- Type tvangsmiddel (sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng)

Dersom det finnes opplysninger/felter for når bruken av tvangsmiddelet ble påbegynt/avsluttet (dato/tid) ber vi også om at det tas med i oversikten. Det samme gjelder dersom det er fylt inn informasjon om årsak.

Ber om at hver føring/tvangsbruk registeres på egen linje slik det er registrert inn av de ansatte i fengslene i Kompis-systemet.

Vi ber om at opplysningene leveres på et maskinlesbart format, eksempelvis Excel eller CSV.

NB: Vi ønsker komplette data for 2016 og 2017, så det er greit for oss at dere gjør selve uttrekket første uken i januar 2018 slik at vi får med alle registreringer for 2017.

Minner om at henvendelsen da skal behandles uten ugrunnet opphold.

Har dere spørsmål om henvendelsen, ta gjerne kontakt med undertegnede.

Med vennlig hilsen

--

Anders Grimsrud Eriksen
Nyhetsutvikler og journalist

Bergens Tidende, bt.no

Vedlegg 3: Avslag/svar på innsyn i opplysninger om tvangsbruk

Fra: Syvertsen Atle (KDI) <Atle.Syvertsen@kriminalomsorg.no>

Dato: 5. januar 2018 kl. 15:52

Emne: VS: Innsynshenvendelse

Til: "anders.eriksen@bt.no" <anders.eriksen@bt.no>

Til Anders Grimsrud Eriksen, Bergens Tidende

Det vises til din innsynsbegjæring om statistikk for bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng.

Begjæringen imøtekommes delvis; vedlagt følger statistikk over de enkelte regioners og enheters bruk av tvangsmidler i 2016. Tilsvarende oversikt for 2017 er ikke ferdigstilt pr. nå. Det gjøres oppmerksom på at fengsler og regioner er ulike i størrelse, og det gir derfor begrenset mening å sammenligne tall mellom fengsler/regioner uten å ta høyde for dette.

Bergens Tidende ønsker informasjonen utlevert i en nærmere beskrevet form med angitte variabler: Navn på fengsel, nummer på innsatte (innsattnummer), fødselsdato på innsatte, kjønn på innsatte, dato og tidspunkt for oppføringen/tvangsbruken, antall timer i sikkerhetscelle/sikkerhetsseng, type tvangsmiddel (sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng).

Dette er opplysninger som kriminalomsorgen har om den enkelte innsatte, men som ikke finnes i statistisk form

For å sammenstille en statistikk som den Bergens Tidende her ønsker, må opplysningene derfor hentes frem fra den enkelte sak. Innsynsbegjæring av denne typen reguleres i offentleglova § 9:

«Alle kan krevje innsyn i ei samanstilling av opplysningar som er elektronisk lagra i databasane til organet dersom samanstillinga kan gjerast med enkle framgangsmåtar».

Dette er utdypet i det daværende Justis- og politidepartementets «Rettleiar til offentleglova», side 43-44:

«Vidare vil det berre vere ei plikt til å lage samanstillingar når dette kan gjerast med enkle framgangsmåtar. Dette inneber at organet berre vil ha ei slik plikt når organet har dataverktøy som kan etablere samanstillinga, og at det einaste organet må gjere for å få samanstillinga etablert er å gi enkle kommandoar, til dømes enkle skildringar av kva resultat ein ynskjer. Dersom det trengst meir tidkrevjande operasjonar frå sakshandsamarane, vil det ikkje vere plikt til å etablere slike samanstillingar».

Det er i dette tilfellet åpenbart at en sammenstilling ikke kan gjøres «med enkle midler», og Kriminalomsorgsdirektoratet avviser derfor å lage en slik sammenstilling jf. offl. § 9.

Alle ansatte i kriminalomsorgen har plikt til å bevare taushet om det han får vite om «noens personlige forhold, jf. fvl. § 13, og brudd på plikten kan straffes etter straffeloven § 209 med bot eller fengsel i inntil 1 år. Denne plikten går foran meroffentlighetsprinsippet i offl. § 11.

Det ansees at opplysninger om bruk av tvangsmidler i et fengsel er å regne som sensitive personopplysninger, en type opplysninger som omhandler «noens personlige forhold», jf. fvl. §13 første ledd nr. 1 jf. offl. § 13 første ledd. Det er overveiende sannsynlig at en fremstilling som den Bergens Tidende her ber om, i en gitt situasjon vil kunne bidra til å identifisere enkeltinnsatte, og dermed være en utlevering av opplysninger om «noens personlige forhold».

Opplysningene omhandler en relativt begrenset gruppe mennesker, og faren for identifisering hindrer at opplysningene kan gis ut, også i anonymisert form. Anonymisering vil ikke være tilstrekkelig til å ivareta de berørtes personvern og krav på overholdelse av kriminalomsorgens taushetsplikt. Selv om innsattes innsattnummer og fødselsdato «sladdes», vil navn på fengsel og datoer i en gitt situasjon kunne føre til identifisering.

I noen fengsler kan det også være slik at én eller noen svært få innsatte har forårsaket alle eller svært mange av tilfellene der tvangsmidler er blitt brukt. Dette øker risikoen for identifisering ytterligere.

Kriminalomsorgsdirektoratet avslår derfor å gi ut tallene med de spesifikasjoner Bergens Tidende ønsker, jf. fvl. § 13 nr 1, jf. strgjfl § 7, jf offl. § 13 første ledd, jf. offl. § 12 bokstav c.

Merinnsyn er vurdert, jf. offl. § 11.

Beslutningen kan påklages i henhold til offentleglova §32. Eventuell klage sendes til Kriminalomsorgsdirektoratet, postmottak-8005@kriminalomsorg.no

Med hilsen

Atle Syvertsen

Atle Syvertsen
Seniorrådgiver
Kommunikasjonsstaben
Kriminalomsorgsdirektoratet
PB 694,4305 Sandnes
Direktepost: PB 344, 2001 Lillestrøm

Vedlegg 4: BTs klage på avslag på innsyn i opplysninger

Bergens Tidende AS
Postboks 7240
5020 Bergen
anders.eriksen@bt.no

9. Januar 2017

Kriminalomsorgsdirektoratet
Postboks 694
4305 SANDNES

Klage på avslag på innsyn i opplysninger

Viser til e-post med avslag på innsyn mottatt fra Atle Syvertsen i KDI 5. januar 2017. Kravet er avslått med henvisning " *fv. § 13 nr 1, jf. strgfll § 7, jf. offl. § 13 første ledd, jf. offl. § 12 bokstav c.*"

KDI viser i svarbrevet til at "begjæringen imøtekommes delvis" ved at Bergens Tidende får tilgang til aggregerte tall for tvangsbruk i de ulike fengslene.

Vi vil her presisere at vi ba om innsyn i en sammenstilling opplysninger slik de er registrert inn i KDIs fagsystem(er), og ikke summerte tall slik vi ble tilbudt. De summerte tallene gir blant annet ikke mulighet for å se om eller i hvilke tilfeller innsatte har sittet fire døgn i sikkerhetscelle og det er ikke mulig for oss å ettergå feks. tidspunkt/ukedag for innsettelse og totalt timeantall siden opplysningene er aggregert opp. Vi ønsker derfor å klage på avslaget på innsynet.

Sammenstillingen av opplysninger

KDI henviser til at opplysningene det ble bedt om ikke finnes i "statistisk form" til tross for at vi vet at flere av opplysningene føres inn i KDIs datasystem "KOMPIS KIA" fortløpende ved tvangsbruk på institusjonene. Vi viser her til e-post fra assisterende direktør i KDI Jan-Erik Sandlie til Bergens Tidende 18. desember 2017. Der skriver Sandlie på side 2, pkt 2:

"Føring i etatssystemet KOMPIS. Dette føres fortløpende av enhetene. Her fremkommer navn og nummer på innsatte. Under rubrikken §38 Flytting til sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng er det følgende kolonner:

- a. hel utelukkelse antall/timer (Det siste beskriver da lengden på det enkelte oppholdet i timer)*
- b. delvis (denne kolonnen er ikke relevant under denne rubrikken)*
- c. sum antall/timer*
- d. ikke avsluttet"*

Vi kan derfor ikke se at opplysninger om antall timer tvangsmiddelet ble brukt, er noe som ikke finnes i det KDI omtaler som "statistisk form", siden dette føres inn i et databasesystem som "KOMPIS". Vi antar også at det her føres inn eller automatisk registreres tidspunkt for innføringen.

Sivilombudsmannen uttaler i sak 2013/2480 at man må kunne forvente at den datatekniske kompetanse som organets ansatte har til å trekke ut opplysninger fra databasene, også må være tilgjengelig for den som krever innsyn etter bestemmelsen, og at det må kreves en viss grad av datakyndighet fra forvaltningens side:f

"Ved vurderingen av om lovens vilkår er oppfylt, må det kunne forutsettes at den eller de som skal foreta den aktuelle sammenstillingen, har tilstrekkelig kompetanse til å hente ut informasjon fra databasen på enklest mulig måte. Kravet må altså forstås slik at sammenstillingen må kunne gjøres med «enkle

fremgangsmåter» av personell som har tilstrekkelige fagkunnskaper til å sammenstille informasjon fra den aktuelle databasen."

Hva som er «enkle framgangsmåter» skal altså vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. I denne vurderingen må også, slik vi ser det, opplysningenes karakter og samfunnsmessig betydning tillegges vekt.

I tråd med offentlighetsprinsippet og prinsippet om merinnsyn i § 11, skal det mye til for å nekte innsyn i opplysninger som har stor samfunnsmessig interesse. Behovet for unntak må veies opp mot behovet for innsyn. For vårt krav betyr dette at det må kunne kreves noe mer anstrengelser dersom man anser opplysningene som viktige for samfunnet. Vår påstand er at disse opplysningene er av stor betydning for samfunnet siden dette dreier seg om de mest inngripende maktmidler den norske stat kan bruke mot enkeltmennesker, og at det er opplysninger som ikke finnes samlet noe annet sted.

Vurderingen av personopplysninger

KDI skriver i sitt svar at *"det ansees at opplysninger om bruk av tvangsmidler i fengsel er å regne som sensitive personopplysninger som omhandler noens personlige forhold"*

Bergens Tidende bestrider ikke at det ligger sensitive opplysninger om noens personlige forhold i journaler og datasystemer hos KDI.

På den bakgrunn ønsker BT å revidere listen over variabler som vi ønsker innsyn i slik at de opplysningene vi står igjen med kun er anonymiserte opplysninger. Det betyr at vi med henvisning til brevet fra Sandlie ber om følgende variabler per oppføring i "KOMPIS":

- Navn på fengsel
- Dato og tidspunkt for oppføringen av tvangsbruken i "Kompis"
- Hel utelukkelse (antall/timer)
- Sum antall timer
- Angivelse av om tvangsbruken ikke er avsluttet
- Angivelse av om det er sikkerhetsseng eller sikkerhetscelle som er brukt
- Tidspunkt for innsettelse i celle/seng (dersom dette føres i Kompis eller koblede systemer og ikke må hentes manuelt fra andre systemer)
- Tidspunkt for avslutning av tvangsbruken (dersom dette føres i Kompis eller koblede systemer og ikke må hentes manuelt fra andre systemer)

Vi ber altså om at opplysningene sammenstilles slik at hver oppføring/registrering av tvangsbruk i "Kompis" kommer på egen rad i et maskinlesbart format.

I sitt svar viser KDI til at heller ikke anonymisering *"vil være tilstrekkelig til å ivareta de berørtes personvern"*.

Bergens Tidende kan ikke se at det finnes individualiserende kjennetegn dersom opplysninger om innsattnummer, fødselsdato og kjønn tas vekk.

Vi viser her til forvaltningsloven § 13 a nr. 2 der det åpnes for at taushetsplikten ikke skal gjelde for opplysninger som er gitt i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

I "Rettleiar til offentleglova" side 78 er dette presisert til også å gjelde straffbare forhold, helseforhold og annen sensitiv informasjon:

"Ein føresetnad for teieplikt er dessutan at opplysningane kan knytast til bestemte enkeltpersonar. Opplysningar som er gjorde anonyme eller oppgitte i statistisk form, slik at dei ikkje kan knytast til bestemte

personar, er ikkje underlagde teieplikt, sjølv om dei gjeld til dømes helsetilhøve, straffbare tilhøve eller annan sensitiv informasjon."

KDI henviser til at "*Selv om innsattes innsattnummer og fødselsdato «sladdes», vil navn på fengsel og datoer i en gitt situasjon kunne føre til identifisering.*"

I Justisdepartementets "Rettleier til offentleglova" (2009) vedrørende flv. § 13 a nr. 2 om å gi innsyn i anonymiserte opplysninger (Bergens Tidendes egen utheving og understrekning) framgår følgende:

"Det kan oppstå særlege problem knytte til identifisering der anonymiserte opplysningar kan samanhaldast med allment tilgjengeleg informasjon, og opplysningar underlagde teieplikt dermed kan bli kjende. Dersom det er reell fare for at dette kan skje, kan ikkje opplysningar gjerast tilgjengelege på bakgrunn av denne regelen."

Det sentrale i denne saken er om opplysningene om tvangsbruk kan sammenholdes med annen "allment tilgjengelig informasjon" som dermed kan bidra til å identifisere enkeltinnsatte.

Det er ikke allment kjent hvem som sitter som innsatt i ulike norske fengsler. Dette er en oversikt kun en begrenset gruppe i KDI og fengslene sitter på. Dermed kan ikke opplysningene vi ber om innsyn i kobles til identifiserte innsatte slik vi ser det.

Rettleierens omtale av flv. §13 a nr 2 er også tema i Oslo tingretts sak fra 15.09.2015, der Rødt-leder Bjørnar Moxnes ble frikjent for å ha publisert sladdede taushetsbelagte opplysninger. Retten falt da ned på at opplysningene Moxnes publiserte ikke kunne sammenholdes med allment tilgjengelig informasjon fordi det kun var personer med tilknytning til institusjonen som kjente denne informasjonen og dermed kunne koble opplysningene.

I samme dom av 15.09.2015 skriver retten også:

"Ved tvil om innholdet i straffesanksjonerte taushetspliktsregler vil det etter rettens skjønn være riktig å falle ned på et resultat som ikke strider med ytringsfriheten og vår rettstradisjon, hvor reell mulighet for å vurdere og kritisere forvaltningen ikke stoppes av taushetspliktsregler."

Her viser vi også til Høyesterettssak 2015/1490, der flertallet i Høyesterett konkluderte med at det var et inngrep i NRKs ytringsfrihet ikke å utlevere overvåkingsvideoen fra legevakten og der retten i dommen skriver:

"[saken] reiser til gjengjeld tilbakevendende og prinsipielle spørsmål knyttet til bruk av statens tvangsmakt. Dette problemkomplekset må sies å ligge i kjernen av pressens kontrollerende "watchdog"

Her minner vi også om formålet i offentleglova §1: "*Formålet med lova er å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomsiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta. "*

På bakgrunn av dette ber vi om en ny vurdering, med de justeringer i variabler/kolonner som er angitt over.

Dersom unntaket opprettholdes for hele eller deler av dokumentet, ber vi om at vår klage oversendes klageinstans for behandling i tråd med offentleglova § 32(1) med kopi til oss.

Hvis det er Kongen i statsråd som er klageinstans, ber vi om å bli kontaktet før klagen oversendes slik at vi kan vurdere Sivilombudsmannen som et alternativ.

Minner også om at offentleglova stiller strenge krav til rask behandling av både innsynskrav og klage over innsynskrav, jf. § 32(3).

Mvh

Anders G. Eriksen, Ingrid Fredriksen og Torunn Aarøy

Journalister, Bergens Tidende

Vedlegg 5: Avslag på klage fra Justisdepartementet

Kriminalomsorgsdirektoratet
Dokumentsenter - Postboks 694
4302 SANDNES

Deres ref.
201800384-2

Vår ref.
18/756 - QTN

Dato
06.03.2018

Klage på delvis avslag på begjæring om innsyn Bergens Tidende

Det vises til oversendelse fra KDI datert 31. januar 2018 og klage på delvis avslag på begjæring om innsyn datert 9. januar 2018 fra Bergens Tidende (BT).

Ved e-post 20. desember 2017 ba BT om en sammenstilling av opplysninger som er lagret i Kriminalomsorgens databaser om bruk av tvangsmidlene «flytting til sikkerhetscelle og sikkerhetsseng» etter straffegjennomføringsloven § 38 i 2016 og 2017.

Begjæringen ble delvis avslått av KDI ved vedtak 5. januar 2018. Begrunnelsen for avslaget var at opplysningene ikke fantes i statistisk form, var taushetsbelagte pga. at de dreide seg om noen personlige forhold eller forhold av betydning for sikkerheten i fengslene, samt at en sammenstilling slikt BT har bedt om ikke kan gjøres med enkle framgangsmåter. Det ble gitt innsyn i statistikk over de enkelte enheters bruk av tvangsmidler i 2016. Tilsvarende oversikt for 2017 var ikke ferdigstilt på vedtakstidspunktet og derfor ikke gitt innsyn i.

Vedtaket ble påklaget av BT 9. januar 2018. BT presiserte at de ba om innsyn i en sammenstilling av opplysninger slik de er registrert inn i KDIs fagsystem(er), og ikke summerte tall slik de ble tilbudt. De summerte tallene gir blant annet ikke mulighet for å se om eller i hvilke tilfeller innsatte har sittet fire døgn i sikkerhetscelle og det er ikke mulig å ettergå for eksempel tidspunkt/ukedag for innsettelse og totalt timeantall.

Postadresse	Kontoradresse	Telefon - sentralbord	Kriminalomsorgsavdelingen	Saksbehandler
Postboks 8005 Dep	Gullhaug Torg 4A	22 24 90 90		Quyen Thi Thuy Nguyen
0030 Oslo	0484 Oslo	Org.nr.: 972 417 831		22 24 55 98
				quyen.nguyen@jd.dep.no

Justis- og beredskapsdepartementet tar ikke klagen til følge.

Det følger av offentleglova § 9 at alle kan kreve innsyn i en sammenstilling av opplysninger som er elektronisk lagret i databasene til organet dersom sammenstillingen kan gjøres med enkle framgangsmåter.

Etter forarbeidene jf. Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) punkt 16, er det et krav at sammenstilling må kunne gjøres med enkle framgangsmåter. Dette vilkåret refererer seg til den arbeidsbyrden organet vil bli påført ved å lage sammenstillingen. Der sammenstillingen utelukkende kan gjøres ved hjelp av databaserte løsninger som kan settes i gang ved hjelp av enkle kommandoer, vil vilkåret være oppfylt. Dersom sammenstillingen derimot krever mer tidkrevende manuelle operasjoner, f.eks. der en saksbehandler selv må gå inn og vurdere hvilke opplysninger som skal sammenstilles, vil ikke dette vilkåret være oppfylt.

Basert på manuelle rapporter på bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng i samtlige fengsler i 2016 og 2017, var det totalt 942 anvendelser av sikkerhetsseng og 26 anvendelser av sikkerhetscelle for begge årene. De enkelte anvendelsene er registrert både i det elektroniske systemet KOMPIS og i protokoller i fengslene, da med varierende informasjon. Registreringene i det elektroniske systemet kan hentes ut for hver enkel anvendelse og ikke samlet for alle anvendelser i en bestemt periode. For å gjøre en sammenstilling som BT ønsker må dataene om hver enkelt anvendelse av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng hentes ut fra KOMPIS og/eller alle fengslenes protokoller, vurderes og deretter legges inn i et samlet dokument. Etter departementets vurdering krever dette betydelig arbeid, selv av medarbeider med høy grad av datakyndighet, og kan derfor ikke anses for å kunne gjøres med «enkle framgangsmåter» i offentleglovas forstand. På denne bakgrunn konkluderes det med at BT ikke har krav på sammenstillingen som det er bedt om. Det er etter dette ikke nødvendig for departementet å gå nærmere inn på vurderingen av hvorvidt opplysningene er taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1 og straffegjennomføringsloven § 7 h.

Tallene for bruk av tvangsmidler i 2017 følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Barsett e.f.
fung. avdelingsdirektør

Quyen Thi Thuy Nguyen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent og sendes uten signatur

Vedlegg 6: Rapport fra FNs torturkomité som henviser til BT-sak.

United Nations	CAT/C/NOR/CO/8
 Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment	Distr.: General 5 June 2018 Original: English
<hr/> Committee against Torture	
Concluding observations on the eighth periodic report Norway*	
1. The Committee against Torture (CAT/C/NOR/8) at its 1617th and 1620th meetings, held on 14 and 15 May 2018, and adopted the 1647th meeting, held on 14 and 15 May 2018.	
Solitary confinement	
17. The Committee is concerned:	
(a) About the continued high rates of prolonged isolation and an increase in the number of registered cases of exclusion, isolation, "shielding" and similar restrictive regimes regarding remand and sentenced prisoners, which amounts to solitary confinement, and is due to a large extent to building conditions and staff shortages, including the report in the <i>Bergens Tidende</i> on 24 March 2018 that a detainee in Bergen city prison had been subject to isolation in a security cell for almost 1,700 hours over the previous two years	

Full rapport:

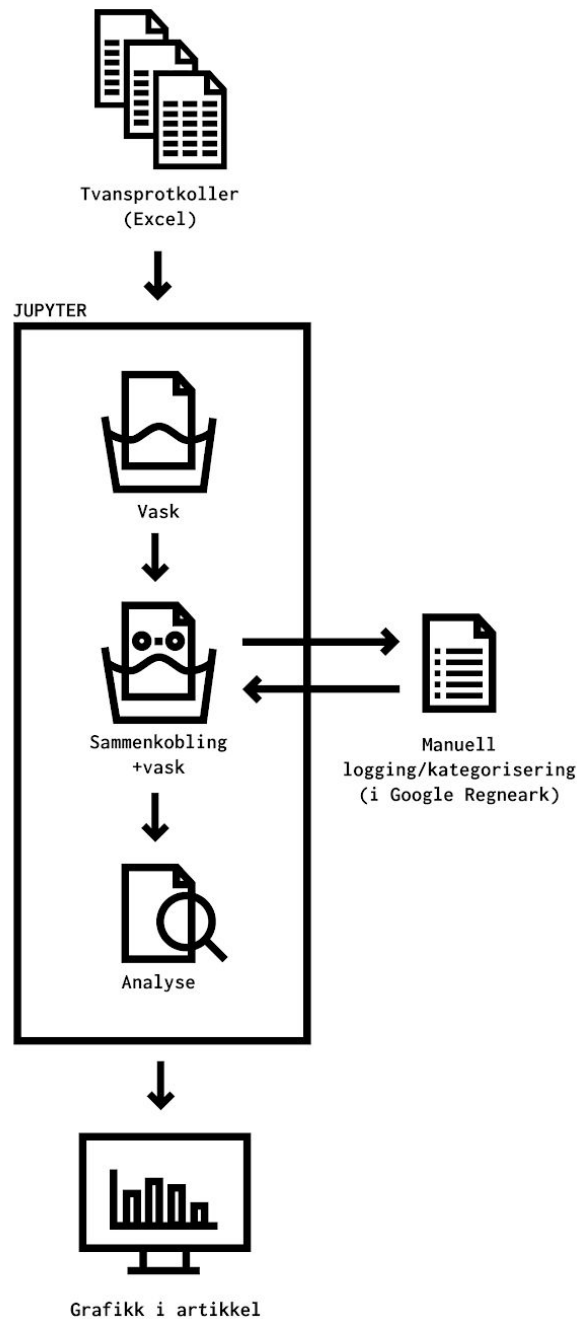
<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPRiCAqhKb7yhshKqFzT9v2BExNReKHwmpVajVwG54aWjCqeYUkfoN3yBHBpskYiROQ9TbFpxn1HqviwR%2Be fsnny6RZMbnsXLijWRe0fv9dYjrWAWX%2BLF4FGx>

Vedlegg 7: Skjermdump fra innsynsoversikt tatt underveis i prosessen

ID	Type innsyn	Tittel	Til	E-post	Dato sendt	Status	Status datavask	Unike innsattid?	Avslag dato	Innvilget dato
1	Nasjonale tall fra Kompis	Innsyn i sammenstilling av opplysninger lagret i Kriminalomsorgens databaser	KDI	postmottak-8005@kriminalomsorg.no	20.12.2017	Avslått			05.01.2018	
2	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i tvangsprotokoller/vedtak/logger	Bergen fengsel		02.01.2018	Innvilget	Ferdig vask komplett	Ja		
3	Ungdom og sikkerhetscelle	Innsyn i tvangsprotokoller/vedtak/logger	Bjergvin fengsel			Innvilget	Ferdig vask komplett			09.01.2018
4	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i tvangsprotokoller/vedtak/logger	Oslø fengsel	postmottak.oslo-fengsel@kriminalomsorg.no	09.01.2018	Innvilget	Ferdig vask komplett	Ja, etter koblingstabell mottatt		
5	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i tvangsprotokoller/vedtak/logger	Ringerike fengsel	ringerike.fengsel@kriminalomsorg.no	09.01.2018	Innvilget	Ferdig vask komplett	Nei, men kan utledes av dokumenter/saksnummer	21.03.2018	
6	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i oversikt over tvangsbrukt, vedtak (utdrag fra årsakstext) og logger	Stavanger fengsel	postmottak-8415@kriminalomsorg.no	09.01.2018	Innvilget	Ferdig vask m/manglende data			19.01.2018
7	Alle fengseler inn-ut-tid	Ja	Skien fengsel	postmottak.telemark-fengsel@kriminalomsorg.no	09.01.2018	Innvilget	Ferdig vask komplett	Ja, etter sjekk på tlf		
8	Ungdom og sikkerhetscelle	Innsyn i tvangsprotokoller/vedtak/logger	Ungdomsenhet Øst		02.01.2018	Innvilget				09.01.2018
9	Databasemodell	Innsyn i databasemodell for Kompis	KDI	postmottak-8005@kriminalomsorg.no	10.04.2018	Sendt				
10	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i tvangsprotokoller (kun oversikt tvangsbruk 2016 og 2017)	Åna	postmottak.ana-fengsel@kriminalomsorg.no	16.04.2018	Sendt	Ferdig vask komplett	Ja		
11	Alle fengseler inn-ut-tid	Innsyn i tvangsprotokoller (kun oversikt tvangsbruk 2016 og 2017)	Kristiansand	postmottak-8430@kriminalomsorg.no	16.04.2018	Sendt	Ferdig vask komplett	Ja		

Vedlegg 8: Skisse over prosessen fra originaldata til ferdig presentasjon

Skissen viser hvordan vi organiserte og automatiserte prosessen fra originaldokumenter til ferdig data til bruk i grafikk ved hjelp av Jupyter Notebook etc.

Vedlegg 9: Eksempel på vaskescript for ett fengsel (Oslo)

```
def import_oslo(year):
    #ta høyde for at header-rader er ulikt fra år til år
    skiprows = 10 if year == 2016 else 13

    #hent inn rett Excel-fil
    fileuri_oslo = os.path.join(BASE_FOLDER, '%s' % file_ids[year])
    _df = pd.read_excel(fileuri_oslo, skiprows=skiprows, header=0)

    aarsakskoder = {
        'A1': 'Selvbeskadigelse / Fare for selvbeskadigelse / Psykisk dårlig helsetilstand',
        'A2': 'Skade på andre / Trusler / Materiell ødeleggelse / anne'
    }

    #Dropp tomme rader basert på der dato ut er tom
    _df = _df.dropna(subset=[date_columns[year]['dato_ut']])

    #dropp rad der løpenummer er håndhjern. Se mail fra Hem 4. juni
    if year == 2017:
        _df = _df[_df['løpenummer'] != 'HÅNDJERN']

    #Forsikre oss om at kryssene er i lowercase. Her er det blanding selvsagt
    _df['CS'] = _df['CS'].apply(lambda x: str(x).lower())
    _df['SS'] = _df['SS'].apply(lambda x: str(x).lower())

    # Sett kolonne til true om har SC i SC-kolonnen ELLER i en av de andre døgnkolonnene
    # siden Oslo her har gjort litt av hvert. (dobbeltsjekk med Hem i fengselet.)
    _df['has_SC'] = _df[date_columns[year]['SC døgnkoder']].isin(['x', 'X']).any(1)

    #Sett data i kolonner der disse ikke kommer ferdig fra Oslo
    _df['type_tvang'] = _df['has_SC'].apply(lambda x: 'SC' if x == True else np.nan)
    _df['fengsel'] = 'Oslo'
    _df['år'] = year

    #legg til ledende 0 på protokollnummeret så det følger vår interne standard
    _df['protokollnr'] = _df['NR.'].apply(lambda x: str(x).zfill(2) + '/' + str(year)[2:])

    _df['fengselets_kommentar'] = _df['ÅRSAK'].apply(lambda x: aarsakskoder[x.strip()])

    #noen id for 2016 er samme person som i 2017, ta høyde for det og lag ny id basert på mapping fra fengselet.
    innsatte_mapping = {
        2016: ['I', 'P', 'GG', 'W', 'TT', 'VV'],
        2017: ['AK', 'A', 'C', 'AS', 'J', 'AL'],
        'nyid': ['I_AK', 'P_A', 'GG_C', 'W_AS', 'TT_J', 'VV_AL']
    }

    def create_innsatt_id(x):
        if x in innsatte_mapping[year]:
            ix = innsatte_mapping[year].index(x)
            return 'Oslo_{}'.format(innsatte_mapping['nyid'][ix])
        else:
            return 'Oslo_{}_{}'.format(str(year), x.strip())

    if year == 2017:
        _df['innsatt_id'] = _df['løpenummer'].apply(create_innsatt_id)
    else:
        _df['innsatt_id'] = _df['løpenummer'].apply(create_innsatt_id)

    #forsikre oss om at dato er på samme format
    _df['dato_inn'] = _df[date_columns[year]['dato_inn']].dt.strftime('%Y-%m-%d')
    _df['dato_ut'] = _df[date_columns[year]['dato_ut']].dt.strftime('%Y-%m-%d')

    #fiks der vi har med dato i tidskolonnen, ta den vekk (noen steder står 1900 som år)
    _df['kl_inn'] = _df[date_columns[year]['kl_inn']].apply(lambda x: str(x)[-8:])
    _df['kl_ut'] = _df[date_columns[year]['kl_ut']].apply(lambda x: str(x)[-8:])

    #slå sammen dato og tid til tidspunkt
    _df['dt_tidspunkt_inn'] = pd.to_datetime(_df['dato_inn'] + ' ' + _df['kl_inn'])
    _df['dt_tidspunkt_ut'] = pd.to_datetime(_df['dato_ut'] + ' ' + _df['kl_ut'], format="%Y-%m-%d %H:%M:%S")

    #Spesifikk fiks: rett steder der 2013 er oppgitt som år i stedet for 2016
    _df['dt_tidspunkt_inn'] = _df[['dt_tidspunkt_inn', 'år']].apply(
        lambda x: x[0].replace(year=2016) if x[0].year == 2013 else x[0], axis=1
    )

    #dropp rader som ikke er SC eller SS
    _df = _df[_df.type_tvang.notnull()]

    #begrens kolonner til de vi trenger
    _df = _df[['fengsel', 'protokollnr', 'år', 'innsatt_id', 'type_tvang', 'dt_tidspunkt_inn',
        'dt_tidspunkt_ut', 'fengselets_kommentar', 'has_SC']]

    return _df
```

Vedlegg 10: Eksempler på kode brukt i analyse-notebook

Toppliste sammenlagt tid inne

Innsatte med lengst totaltid på SC og SS i 2016 og 2017 sammenlagt

```
df_toppliste = df_alle.groupby(['innsatt_id']).aggregate(
{
'fengsel': {
'fengsler': lambda x: ", ".join(set(x))
},
'tid_inne_timer': {
'Sum timer inne totalt': 'sum',
'Gjennitt timer per opphold': 'mean'
},
'tid_inne_sek': {
'Sum døgn inne totalt': lambda x: pd.to_timedelta(sum(x), unit="s").floor('s'),
'Antall innsettelse': 'size',
'Antall innsettelse over 3 døgn': lambda x: sum(i > (3600 * 24 * 3) for i in x),
'Antall innsettelse over 6 døgn': lambda x: sum(i > (3600 * 24 * 6) for i in x)
},
'år': {'År med registrert tvang': 'unique'},
'type_tvang': {'Typer tvang': 'unique'},
'dt_tidspunkt_inn': {'Første innsettelse': 'min'},
'dt_tidspunkt_ut': {'Siste utdato': 'max'}
}
).sort_values(['tid_inne_timer', 'Sum timer inne totalt'], ascending=False)

df_toppliste.columns = df_toppliste.columns.droplevel()
df_toppliste['Tid mellom første innsettelse og siste ut'] = df_toppliste['Siste utdato'] - df_toppliste['Første innset
df_toppliste.reset_index(inplace=True)
df_toppliste[:15]
```

	innsatt_id	fengsler	Sum timer inne totalt	Gjennitt timer per opphold	Sum døgn inne totalt	Antall innsettelse	Antall innsettelse over 3 døgn	Antall innsettelse over 6 døgn	År med registrert tvang	Typer tvang	Første innsettelse	Siste utdato	Tid mellom første innsettelse og siste ut
0		Ringerike	1074.58	119.40	44 days 18:35:00	9	5.00	3.00	[2016]	[SC]	2016-03-23 20:15:00	2016-09-23 14:00:00	183 days 17:45:00
1		Halden	915.82	114.48	38 days 03:49:00	8	5.00	2.00	[2017]	[SC]	2017-05-15 18:30:00	2017-08-22 11:50:00	98 days 17:20:00
2		Åna	891.25	111.41	37 days 03:15:00	8	4.00	1.00	[2016, 2017]	[SC]	2016-07-17 11:30:00	2017-08-15 18:10:00	394 days 06:40:00

Hvilke dager har cellen(e) i Bergen fengsel vært i bruk i 2016 og 2017? ¶

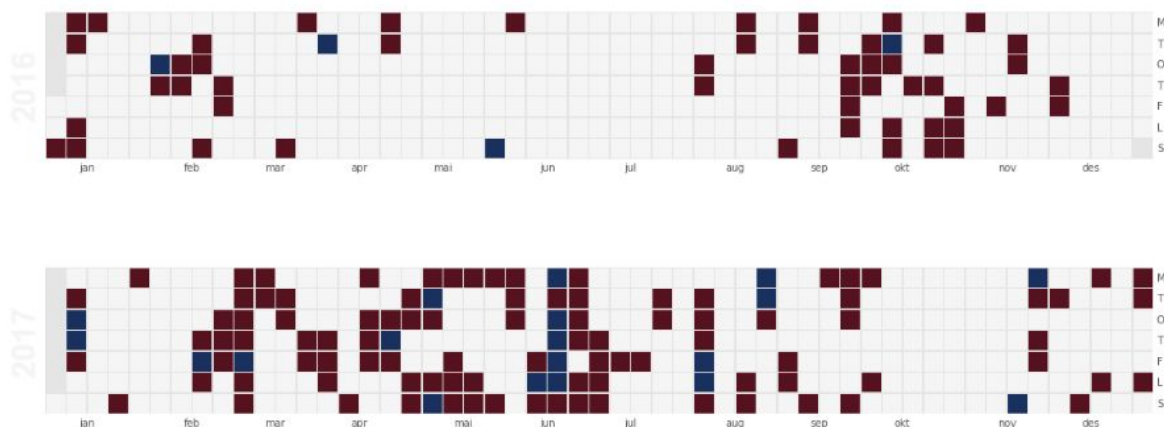
Røde dager betyr i bruk en gang, blå to eller flere.

```
dd = pd.Series(1, index=dager_celle_i_bruk['dag'])

months = ['jan', 'feb', 'mar', 'apr', 'mai', 'jun', 'jul', 'aug', 'sep', 'okt', 'nov', 'des']
dd = pd.Series(1, index=dager_celle_i_bruk['dag'])

calmap.calendarplot(dd, monthticks=True, daylabels='MTWTFSS', monthlabels=months,
dayticks=True, cmap='RdBu', linewidth=0.5,
fig_kws=dict(figsize=(16, 8)))

(<matplotlib.figure.Figure at 0x112774710>,
array([<matplotlib.axes._subplots.AxesSubplot object at 0x1129cdef0>,
<matplotlib.axes._subplots.AxesSubplot object at 0x112a3b748>], dtype=object))
```


Vedlegg 11: Eksempel på innsynsbegjæring til fengsel om dokumenter og tvangsligger

Fra: Ingrid Fredriksen <ingrid.fredriksen@bt.no>

Dato: 9. januar 2018 kl. 13:59

Emne: Søknad om innsyn i tvangsligger i Oslo fengsel

Til: postmottak.oslo-fengsel@kriminalomsorg.no

Til ledelsen

Søknad om innsyn i tvangsligger i Oslo fengsel

INNLEDNING:

På vegne av Bergens Tidende ber vi med dette om innsyn i all bruk av tvang som faller under § 38 i straffegjennomføringsloven, bruk av tvangsmidler i fengsel, for årene 2016 og 2017.

Det gjelder både bruk av sikkerhetsceller og av sikkerhetsseng i Oslo fengsel i denne perioden.

BTs formål med innsynet er å kartlegge tvangsbruk i Kriminalomsorgen.

Offentleglova gir rett til innsyn i "saksdokument, journalar og liknande register for organet".

VI SØKER OM INNSYN I FØLGENDE DOKUMENTER:

Vi har det forstått det slik at fengslene lager et Excel-skjema som viser en oversikt over tvangsmidler. For å vise hva vi mener med det:

Fra Bergen fengsel har vi mottatt et skjema med følgende kolonner:

TER	MNE	ROTO	NI	ÅRSÅK (Kort beskrivelse)	TVANGSMIDLER	DATO/KL INN	DATO/KL UT	ANTALL TIMER	DØGN	DØGNKODE	DØGNKATEGORI
-----	-----	------	----	--------------------------	--------------	-------------	------------	--------------	------	----------	--------------

Fra Ullersmo fengsel har vi mottatt et skjema med følgende kolonner:

Nr.	Født	Dato inn	KL.inn	Dato ut	KL.ut	Grunnlag	Utført av	Inn	UT	Antall tilfeller brukt (X)
							Gass			0
							Kølle			0
							Håndjern			14
							Skjold			8
							Totalt antall tilfeller			22

Vi ber også om å få tilsendt et lignende skjema fra Oslo fengsel.

I tillegg ber vi om å få tilsendt i hver enkelt sak:

1. Vedtaket sendt til den innsatte som forklarer bakgrunnen for hvorfor paragraf 38 i straffegjennomføringsloven benyttes
2. Protokollokumentet
3. Den håndskrevne tilsynsloggen som føres når vedkommende er underlagt tvang.

Disse opplysningene og dokumentene har vi allerede mottatt fra Bergen fengsel og Bjørgvin fengsel (Ungdomsenheten) etter en innsynsbegjæring.

Det er viktig at dokumentene blir systematisert og merket på en slik måte slik at det fremgår tydelig hvilke vedtak og protokoller som henger sammen med hvilke partier i den håndskrevne loggen.

Vi ber også om at dokumentene og kopier fra loggen merkes med et løpenummer/ en unik ID for den innsatte.

TVANGSPROTOKOLLER ER UNDERLAGT OFFENTLIGHETSLOVEN I NORGE

Tvangsprotokoller og opplysninger om tvang mot enkeltpersoner er underlagt offentleglova.

BT minner om at mediehuset VG allerede har tydelig bevist at tvangsprotokoller, som omtaler konkrete opplysninger om bruk av tvang mot enkeltpersoner, er underlagt offentleglova. Dette er gjentatte ganger slått fast på departementsnivå, av Helsedepartementet, i 2016.

Det ble klart gjennom VGs arbeid med å dokumentere beltebruk på psykiatriske institusjoner i Norge. Det ble da slått fast at følgende opplysninger kan utleveres:

- Dato og klokkeslett for når tvangsmiddelet starter og avsluttes
- Kort beskrivelse av vedtaket (eks: Full beltelegging)
- Årsaken til at det ble brukt tvang (eks: Utagering og selvskadning)

De overstående opplysninger er altså *ikke* opplysninger som er unntatt offentlighet.

Følgende står i en konklusjon fra Helsedirektoratet fra august 2017:

"Ved behandlingen av klagen konkluderte departementet med at tvangsprotokollene og innhold i pasientjournaler omfattes av offentleglovas virkeområde, og at begjæring om innsyn må vurderes etter offentleglovas regler".

VIKTIG INFO OM TAUSHETSPLIKT OG OFFENTLIGHETSLOVEN

Selv om tvangsprotokoller og opplysninger knyttet til tvangsbruk mot enkeltpersoner i et fengsel kan inneholde personsensitive opplysninger, kan det utleveres i anonymisert form.

Vi er klar over at noen opplysninger i protokollene vil være underlagt lovbestemt taushetsplikt, men understreker at denne hjemmelen kun gjelder enkelte opplysninger, og ikke dokumentene i sin helhet. Vi ber derfor om at kun taushetsbelagte opplysninger (som for eksempel navn og adresse) sladdes, og at dokumentene for øvrig utleveres.

Det finnes også rettspraksis for å levere ut informasjon som er direkte underlagt taushetsplikten:

- I en dom fra Oslo tingretts fra 15.09.2015, der Rødt-leder Bjørnar Moxnes ble frikjent for å ha lekket taushetsbelagte opplysninger, er det rettspraksis for at taushetsplikt ikke må hindre en reell mulighet til å vurdere og kritisere offentlig forvaltning.
- 18. desember 2015 konkluderte Høyesterett i Norge med at det var et inngrep i NRKs ytringsfrihet ikke å utlevere overvåkingsvideoen fra legevakten. Et viktig prinsipp i saken er medienes rett til innsyn i taushetsbelagt materiale når staten utøver tvang mot enkeltpersoner.

Tvang mot enkeltmennesker er bakgrunnen for denne innsynsbejæring. Rett til offentlig innsyn veier tyngre enn behovet for eventuelle unntak.

Et sentralt element er om opplysningene om tvangsbruk kan sammenholdes med annen "*allment tilgjengelig informasjon*" som dermed kan bidra til å identifisere enkeltinnsatte. Det er ikke allment kjent hvem som sitter som innsatt i ulike norske fengsler, på samme måte som det heller ikke er allment kjent hvem som er innlagt på en psykiatrisk institusjon.

Som det følger av paragraf 1 i offentleglova:

"Formålet med lova er å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomiktig, for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta".

Som presseorgan er BT underlagt Vær Varsom-plakaten, som stiller strenge krav til hva som publiseres. Alt vi får tilgang til vil vurderes i tråd med dette, det gjelder selvsagt også om vi ved en feil får tilgang til opplysninger vi ikke skulle hatt (opplysninger underlagt taushetsplikt).

OM INNSYNET:

Bergens Tidende er kjent med at tilsynsloggene som føres kan være håndskrevne, og at dette i så fall vil gjøre utlevering av dokumentene mer arbeidskrevende.

Vi viser her til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2007/345 der det påpekes at «forvaltningens saksdokumenter må oppbevares slik at innsynsretten blir mest mulig effektiv».

Innsynsretten skal altså ikke bli skadelidende som følge av eventuelle håndskrevne dokumenter, eller en lite effektiv systematisering av saksdokumenter.

Vanligvis skal innsynskrav behandles samme dag, eller senest innen 1-3 virkedager.

Vi har imidlertid forståelse for at denne bejæring er av en slik karakter at det vil ta lenger tid å behandle den, men imøteser et svar så raskt det lar seg gjøre.

I tråd med offentlighetsprinsippet og prinsippet om merinnsyn i § 11, skal det mye til for å nekte innsyn i opplysninger som har stor samfunnsmessig interesse.

Disse opplysningene er av stor betydning for samfunnet siden dette dreier seg om de mest inngripende maktmidler den norske stat kan bruke mot enkeltmennesker. Dette er dessuten ikke opplysninger som ikke finnes samlet noe annet sted.

Dersom det er uklarheter knyttet til hva vår bejæring omfatter, går vi gjerne i dialog for å oppklare dette.

Vennlig hilsen

Ingrid Fredriksen, Torunn Aarøy og Anders Grimsrud Eriksen

Journalister i Bergens Tidende

Telefonnummer: 99 25 60 94

E-post: ingrid.fredriksen@bt.no

Bergens Tidende